yeni tiyatro

ISSN: 1307 - 6965
www.yenitiyatrodergisi.com

Kasım 2022
Sayı: 157
Yıl: 16
Fiyatı: 25 TL / **Taahhütlü fiyatı:** 40 TL

Yayın Türü: Yerel Süreli
İmtiyaz Sahibi: Ömer Göktaş
Sorumlu Yazı İşleri Müdürü ve Genel Yayın Yönetmeni:
Erbil Göktaş

Hakem Kurulu:
Prof. Dr. Semih Çelenk, Prof. Dr. Ayşe Didem Uslu, Prof. Dr. Sema Göktaş, Prof. Dr. Erhan Tuna, Dr. Öğr. Üy. Erbil Göktaş, Doç. Dr. Funda Özşener, Dr. Öğr. Üy. Gülayşe Temeltaş

Yayın Kurulu:
Erbil Göktaş, Sema Göktaş, Funda Özşener, Ufuk Aşar, Alpay Ekler, Erhan Tuna, Turgay Yıldıran, Yetkin Yüksel, Mete Çubukçu, Gülçin Üstüntaş, Avaşin Yorulmaz, Ceren Olpak, Mustafa İri, Seray Gözler

Hukuk Danışmanı:
Av. Hülya Göktaş

Organizasyon Sorumlusu:
Dalya Uçankuş

Reklam Direktörü:
Mustafa İri
Telefon: +90 534 656 45 03

Dış İlişkiler Koordinatörü:
Serhat Günay

Yurtiçi Temsilcilikler:
Adana: Mustafa Bal, **Ankara**: Mahmut Topçu, **Antalya**: Hasan Kollez, **Aydın**: Emel Selek, **Bartın**: Zafer Gecegörür, **Bitlis**: Gökmen Okdayan **Bursa**: Nergiz Acar, **Çorum**: Mustafa Taşkıran, **Erzurum**: Selim Cinisli, **Eskişehir**: Güney Merve Uysal, **Gaziantep**: İbrahim Yılmaz, **İzmir**: Ufuk Aşar, **Karadeniz**: Umut Şahin, Erdal Karakurt, **Kayseri**: Hülya Göktaş, **Kocaeli**: Yetkin Yüksel, **Kütahya**: İbrahim Vehbi Atabay, **Muğla**: Nafize Çetin, **Mersin**: Mustafa İri, **Ordu**: Yasin Akyüz, **Sakarya**: Kadir Akbulut, **Uşak:** Murat Çubukçu, **Van**: Sabri Şenol

Yurtdışı Temsilcilikler:
Almanya: Şener Bağ, **Avustralya**: Tommy Murphy, **Fransa**: Georges Daniel (Coşkun Tunçtan), **Hollanda**: Şaban Ol, **İngiltere**: Meral Karamuk Uğurşan, **İsviçre**: Elmas Uzun, **Kanada-ABD**: Mahmut Şenol, **Litvanya**: Simona Orinska, **Romanya**: Cristina Modrenau, **Ukrayna**: Özgür Kısır, **Yunanistan**: Evdokimos Tsolakidis

Dizgi:
Muhammed Furkan Altınkaynak
Telefon: +90 545 905 4238

Fotoğraf Editörü:
Yavuz Yılmaz
Bora Elber

Yeni Tiyatro Dergisi:
Kemalpaşa Mah. Cumhuriyet Cad. No: 66, Petan İşhanı, Kat: 2/11, İzmit/Kocaeli

İletişim:
Telefon: 0 216 334 89 75 / 0533 552 76 09
E-posta: erbilgoktas@hotmail.com
İcadiye Mah. Sofracı Sok. 8/8 Kuzguncuk-Üsküdar-İstanbul

Baskı:
Akademi Ajans Matbaa
Davutpaşa Cad. Güven San. Sit. C Blok, No: 230 Topkapı/İstanbul

Yeni Tiyatro Dergisi 16 Yaşında...

İÇİNDEKİLER

Sunuş
Kasım Ayında Tiyatrolar ve Festivaller...
Erbil Göktaş

Eleştiri/2
Orman Kitabı
Sema Göktaş

Söyleşi/4
ArtNiyet Tiyatro ile Git Gel Dolap Üzerine...
Mustafa İri

Makale/12
Sabahattin Kudret Aksal'ın Oyunlarındaki Gerçeküstü Özellikler
Lütfi Özyurt

Eleştiri/21
Bursa'dan İki Oyun;
'Kafkas Tebeşir Dairesi' ve 'Othello'
Yetkin Yüksel

Söyleşi/26
Eray Yasin Işık ile...
Mustafa İri

Haber/28
Devlet Tiyatroları Uluslararası Kadın Oyun Yazarları Tiyatro Festivali 16-23 Kasım 2022

Haber/30
Şehir Tiyatroları'ndan Yılın Müzikali
"Fosforlu Cevriye"

ORMAN KİTABI

SEMA GÖKTAŞ

28 Kasım'da, 26. İstanbul Tiyatro Festivali kapsamında Zorlu PSM'de Akram Khan Dans Topluluğu yapımı "Orman Kitabı"nı izledik. (The Jungle Book) Akram Khan kendisi henüz on yaşındayken yine bir dans prodüksiyonu olarak sahnelenen Orman Kitabı'nda Mowgli'yi canlandırmış. Bu bağ kuşkusuz onun eseri bugün yeniden ele almasında etkili olmuştur. Topluluk bu özel gösteriyi festivalde sadece tek bir kere sahneledi; belki bu yüzden biletler bir hayli pahalıydı ve bilet fiyatları ister istemez seyircinin beklentisini yükseltti.

Akram Khan'ın yorumunda, Rudyard Kipling'in yazdığı Orman Kitabı (1894), iklim krizinin tetiklediği bir kıyamet senaryosuna dönüştürülmüş. Hayli karanlık bir gelecek tasavvuru sunan bu yorumun ruhuna uygun olarak gösteri baştan sona yarı karanlık, boğucu bir ortamda gerçekleştirildi. Bu ışık tercihinin bir başka sebebi, ufak tefek bazı objelerin yanı sıra esas olarak şeffaf bir perdeye yansıtılan video görüntüleri, projeksiyon ve animasyondan beslenen sahne tasarımı olsa gerek. Bu loşluk, sahnede ışıktan çizgilerle hemencecik kurulan ve aynı hızla başka bir şeye dönüşen mekanları, bu mekanlarda kitlesel olarak devinen insanları ve hayvanları gayet net algılamamızı sağladı. Diğer taraftan Orman Kitabı, sahnede birbirinin aynı kostümleri olan on oyuncu-dansçı tarafından icra edildi. Dansçıların diyalogları ise kayıttan verildi. Kayıttan verilen sadece diyaloglar değil, genç iklim aktivisti Greta Thunberg'in konuşması ve özellikle "How Dare You" çıkışıydı. Oyun boyunca sürekli duyduk bu serzenişi.

Kipling'in Orman Kitabı çocukluğumun en güzel kitaplarından biriydi. Milliyet yayınlarının 70'li yıllarda çıkardığı bir çocuk kitapları serisi vardı. Küçük boy, mavi bez cildinin üzerine geçirilmiş resimli bir kapağı ve içinde de pırıl pırıl resimleri olan kitaplar. Resimler dalgın okuyucunun karşısına aniden çıkıp şaşırtırlardı, her biri ayrı bir dünyaydı. (O baskıda kitabın adı Orman Çocuğu'ydu.) Kitabı birçok defa okudum. Hindistan'da bir ormanda geçen hikayenin başkahramanı Mowgli bir çocuk. Henüz bebekken ormanda hayvanlar tarafından bulunuyor ve ona bir kurt ailesi sahip çıkıyor. Anne kurt Raksha Mowgli'yi kendi çocuklarından ayırt etmeden besliyor büyütüyor. Mowgli'nin bebeklikten ergenliğe yürüyüşüne, kurt ailesinin yanı sıra, ona ormanın gizlerini öğreten panter Bagheera, ayı Baloo, ve kurt sürüsünün lideri Akela da eşlik ediyor ve bu kayıp insan yavrusunun, akıl ve ahlak hocaları oluyorlar. Kaplan Shere Khan ise Mowgli'nin ve hayvanların ormandaki en tehlikeli düşmanı. Piton Kaa da av olarak gördüğü Mowgli ve diğer canlılar için tehlikeli, ancak ezeli bir düşman değil. Fil Hathi ve fil sürüsü, maymunlar, kuşlar her biri uymak zorunda oldukları orman kuralları kadar kendi topluluklarının kurallarına karşı da son derece saygılılar. Orman Kitabı, bu egzotik dünyada yavru insan Mowgli'nin ormanla birlikte kendisini keşfedişinin ve büyüyüp insana dönüştüğünde ormana hükmedecek güce erişmesinin hikayesi. Başka bir deyişle Kipling'in dünyası insan merkezli bir dünya.

Akram Khan yorumunda, Kipling'in aksine, posthüma-

nist bir söylemin kurgulandığını görüyoruz. Bu yorumda Mowgli'nin ormanının yerini birkaç yüzyıl sonraki Londra almış. İklim değişimi dünyanın bütün dengesini alt üst etmiş. Seller, depremler, fırtınalar. Koca koca gökdelenler, simgesel yapılar sele kapılmış sürükleniyor. Binaların çatısında çaresizce suyun üstünde kalmaya çabalayan insanları görüyoruz. Derken gözlerimiz aralarından Mowgli ve annesini seçiyor. Mowgli suya düşüyor, boğulup gidecekken yaklaşan bir balina onu kaptığı gibi karaya çıkarıyor. Karaya, ama insanların yanına değil, bu korkunç kaostan nasibini alan hayvanların yanına. Hayvanlar da bu kıyamette tıpkı insanlar gibi çaresizce hayatta kalmaya çalışıyorlar. Ama hangi hayvanlar? Bunlar kaos sırasında hayvanat bahçesinden ya da laboratuarlardan kurtulan ve bir araya gelen hayvanlar. Yani insanların doğadan koparıp kendi amaçları için acımasızca kullandığı hayvanlar. Orijinalinde olduğu gibi, burada da Mowgli'ye hayvanlar sahip çıkıyorlar. Baloo, Bagheera ve Akela'yı görüyoruz. Mowgli'nin anımsamalarıyla onun zaten öteden beri hayvanları çok sevdiğini anlıyoruz. Hayvanlar onunla kurdukları iletişim üzerinden bir daha insanların dünyasına dönmek istemediklerini kesin bir dille anlatıyorlar. Ancak Mowgli'nin yeri de onların yanı değil türdeşlerinin yanıdır. Mowgli insanların arasına dönmek üzere yeniden sulara bırakılıyor.

Akram Khan'ın yorumunu zayıflatan başlıca unsur orijinal hikayede saf kötülük olarak gösterilen kaplan Shere Khan gibi, onun kadar, hatta daha kötü olarak işaretlenen, onun yerini alan "avcı" insan. Bu insan zevk için öldürüyor, onun silahı Kipling'in "Kızıl Çiçek" dediği ateşin yerini almış ve hayvanlar için onun kadar ürkütücü, yok edici. İşte Mowgli bu silahın mermilerini boşaltıyor ve hayvanları kurtarıyor. Bu çözümün basitliği kadar, avcı insan tasarımının görsel olarak da klişelerden beslenmesi hayal kırıklığı yarattı. Diğer taraftan ikide bir duyduğumuz "How Dare You?" Dramaturjinin anahtarı muamelesi yapılan bu cümlenin mucidi ise ne yazık ki Greta ve o söyleyince etkili ve güzel oldu; bu oyunda defalarca duymak ne etkili ne de güzel oldu. Aksine bu tercih dramaturjiyi popülizmin sığ sularına taşıdı ve tiyatro maalesef o sularda yüzemiyor. Özetle başarıyla kullandığı sahne teknolojisini ağzımız açık izlememize rağmen, ters yüz ettiği hikaye üzerinden ruhumuza dokunan bir söz üretemedi Akram Khan; onun didaktik penceresinden muhtemel karanlık geleceğimize bakıp iliklerimize kadar ürperdik, evet. O simge yapıların arasında belki ülkemize özgü bir iki yapı olsa, Boğaz Köprüsü, Kızkulesi gibi, daha bile ürperirdik. Ama toplamda Walt Disney tadında bir gösteri izlediğimizi düşünüyorum.

ORMAN KİTABI

Yönetmen/Koreograf Akram Khan

Yaratıcı Yardımcı/Koç Mavin Khoo
Yazar Tariq Jordan
Dramaturji Danışmanı Sharon Clark
Besteci Jocelyn Pook
Ses Tasarımcısı Gareth Fry
Işık Tasarımcısı Michael Hulls
Görsel Sahne Tasarımcısı Miriam Buether
Sanat Yönetmeni ve Animasyon Direktörü Adam Smith (YeastCulture)
Yapımcı/Video Tasarım Direktörü Nick Hillel (YeastCulture))
Rotoskop Sanatçıları/Animatörler Naaman Azhari, Natasza Cetner, Edson R Bazzarin

Prova Yönetmenleri Nicky Henshall, Andrew Pan, Angela Towler (Tur)

Dansçılar Lucia Chocarro, Tom Davis-Dunn, Harry Theadora Foster, Thomasin Gülgeç, Max Revell, Matthew Sandiford, Pui Yung Shum, Fukiko Takase, Holly Vallis, Vanessa Vince-Pang, Jan Mikaela Villanueva, Luke Watson

ARTNİYET TİYATRO İLE GİT GEL DOLAP ÜZERİNE...

MUSTAFA İRİ

Bu oldukça anlamlı ve tiyatro adına umut verici buluşmanın ne kadar özel olduğunu dile getirmek istiyorum öncelikle. Sevgili Aykut Altın, Sevgili Hasan Uzma ve yönetmenimiz Ali Erdemci. Ben soruları ortaya savururken herkes dilediği oranda dahil olabilir yanıtlara. ArtNiyet şahane bir isim. Bir üniversite öğrenci topluluğu 80'lerden beri tutkuyla sahiplendiği tiyatro sanatı için bir araya geliyor. Fikir nasıl oluştu, ya da hep var mıydı?

Ali Erdemci: Boğaziçi Üniversitesi Oyuncuları, yani BÜO 1970'lerden beri hep bir hayal olarak kaldı aklımızda. Eski BÜO'lular ne zaman buluşmalarda karşılaşsa; önce eski günleri anmak, sonra tekrar bir şeyler yapmak isteğiyle hayal kurdular. Bizim için galiba artık zamanı geldi. İşler bitti, çocuklar büyüdü tekrar kendimize döndük. 60'lı yaşlar tiyatro yapmak için çok uygun gözüküyor…

Aykut Altın: BÜO'dan kardeşlerimiz, günümüzün çok önemli sinema yazarı Mehmet Açar ve tiyatrodan hiç kopmayan Kerem Kurdoğlu dostlarımızın verdiği cesaretle 32 yıl sonra tiyatroya döndük. Art Niyet'i kurduk. İsim anası Aygen Tezcan. 60 kişilik bir "80'ler BÜO" grubundan tiyatroya, daha doğrusu sahne üzerine çıkmaya yeniden cesaret eden yedi kişiydik... Kalanlar da hep yanımızda oldu, maddi manevi destekledi. İlk yapım 2019 Kasımda prömiyerini yaptı: Ionesco'nun kült eseri Kel Şarkıcı. Altı oyuncu önce amatör bir ruhla, sadece keyif almak amacıyla başladık ama işi ciddiye bindi. Kerem Kurdoğlu yönetiminde oldukça profesyonel bir iş çıktı. Moda Sahnesi de kapılarını bize açınca artık başka bir arenadaydık. On üçüncü temsilden sonra araya pandemi girdi, bir anlamda hevesimiz kursakta kaldı. İki yıl sonra yeni bir oyun yapalım ama daha küçük bir prodüksiyon olsun istedik. Çizgimiz yine aynı, biz modern klasikleri oynuyoruz. Yeni kuşakların bilmesi gereken tekstler bunlar. Pinter'dan Gitgel Dolap oyununu seçtik. Prömiyerini 24 Haziranda Alan Kadıköy'de yaptık. Güzel de oldu.

Tiyatro sizin için ne anlam ifade ediyor? Profesyonel olarak yaptığınız başka alanlarda başka işler var mı?

Ali Erdemci: Özellikle pandemi döneminden geçen bir toplum için, yani gününün önemli bir kısmını ekran başında geçiren insanlar için tiyatro canlı, fiziki olarak var olan bir sanat olarak yeniden keşfedildi adeta. Nedense sinemaya gitmek artık o kadar çekici gelmezken, tiyatro heyecanlandırıyor. Uzun yıllar reklam filmi yönetmenliği yaptım. Halen de çok sık olmasa da arada bir reklam filmi çekiyorum. Ama beni en çok motive eden şey haftada bir MSU grafik tasarım öğrencilerine film dersleri vermek. Bu iş 19 yıldır sürüyor.

Aykut Altın: Maalesef çok istememe rağmen BÜO yılları (1983-88) sonrası tiyatro yapamadım. Hayat gailesi, yaşanan zorluklar, hayata bir an önce atılmamı gerektirdi. Ama içimde ukte olarak kaldı tiyatro yapmak. Çocukken dahi "büyüyünce ne olacaksın" diye soran büyüklere "tiyatrocu" derdim. İşte sonunda büyüdüm ve tiyatrocu oldum. Otuz iki yıl gecikmeyle. Bu bağlamda bizim kuşaktan çıkmış önemli oyuncuların arasında bugün bir Şerif Erol var... Şerif BÜO'da tiyatroya başladı, bugün Art Niyet'in de sanat kurulunda. O bu zor yolculuğu göze aldı. Bizim kuşağın tiyatrocularının her biri bedel ödediler. Ben bir anlamda bu bedeli ödemeyi göze alamadım, beni affetsinler. Tiyatroya ara verdiğim uzun dönemde özel sektörde pazarlama ve iletişim projelerinde çalıştım. Halen de geçinmek için danışmanlıklarıma devam ediyorum… Tabii artık evden ve diledi-

ğim zamanlarda… 2018'de emekli olur olmaz tiyatroya döndüm. Provam veya oyunum varsa öncelik tiyatroda. Profesyonel iş yaptığım dostlar önceliğin tiyatroda olduğunu biliyorlar ve bu çabaya saygı duyuyorlar.

Hasan Uzma: Aslında ben tiyatrodan kopmadım sayılır. Bazı oyunlarda ara ara rol aldım, özellikle Şahika Tekand'dan eğitim aldıktan sonra… Ama geçimimi çevirmenlikten sağladım.

Grubun beyni kim? Ya da kollektif olarak mı ilerliyor çalışmalar?

Ali Erdemci: Aykut ve Hasan'ın sürekli yeni oyun arayışları içinde olduklarını biliyordum. Sahneleme sürecinde ise bütün kararları birlikte verdik diyebilirim. Kemal Gökhan Gürses, Emel Kurma, Şevki Evrendilek, Gökçe Deniz Balkan ve Levent Vehbi Uysal, kısaca tüm ekip gelen önerileri tartıştık. Gökçe; zaman zaman oyuncularla ayrı provalar, çalışmalar yaptı.

Hasan Uzma: BÜO geleneğinden geldiğimiz için ortak üretime yatkınız. Liyakatı ve çalışma isteğini özellikle dikkate alıyoruz. Proje bazlı ilerliyoruz. Her yeni proje kendi ekibini organik bir şekilde oluşturuyor. Ancak ilk çıkış oyunumuz Kel Şarkıcı›da tiyatro camiasının yakından tanıdığı saygın bir yönetmen olan yine BÜO'lu Kerem Kurdoğlu ile çalışmamızın profesyonel pratiğe alışmamızda faydalı olduğunu da belirtmek gerekir.

Aykut Altın: Grupta bir çok beyin var. Kim nede ustaysa katkısını koyuyor. Örneğin Pinter'i Emel Kurma ve Şevki Evrendilek çevirdiler. Yapımı Kemal Gökhan Gürses yaptı. Gelip sahne tozu yutmayanların da katkıları çok değerli. Oyunu Bodrum'a ve İzmir'e götürdük bu deplasmanlarda bize oralada hep BÜO veteranları destek oldu. En önemli mevzu dramaturji. Onu hep birlikte yaptık.

Pandemi döneminde ‹Kel Şarkıcı›! Bu nasıl oldu? Başlamak için daha uygun bir tarih seçilemez miydi?

Hasan Uzma: Klasikleşmiş oyunlar için uygun tarih yaklaşımı pek geçerli değil, doğru ve yeni bir yorumla her dönem sahnelenebilme olanakları taşıyan oyunlar bunlar. Ayrıca hangi zamandan ziyade ekibin daha önceki tiyatro pratiklerine uygun bir oyun olmasını tercih ettik. BÜO sevilen tabirle kahir ekseriyetle (burada gülüyor) geçmişte Epik ya da Absürd tiyatro oyunları sergilemiş bir topluluk. Dolayısıyla bedenimizde o tarz oyunculuğun hafızası bir yerlerde saklı diyebiliriz.

Geçen hafta 'Git Gel Dolap' izledik sizin yorumunuzla. Sempatik, olgun ve başarılı bir yapım çıkmış ortaya. Kim seçti oyunu?

Ali Erdemci: Oyunu Aykut'la Hasan seçmişlerdi. Ben sonradan dahil oldum.

Hasan Uzma: Oyunu Kemal Gökhan Gürses'in önerisiyle Aykut ile ben seçtik. Yönetmen arayışımız sonucu yine BÜO kökenli bir oyuncu olan Ali Erdemci'ye denk geldik (gülüşmeler). BÜO'nun en parlak döneminden (76-80) olması işimizi kolaylaştıracaktı, öyle de oldu.

Harold Pinter bizim de ekip olarak sevdiğimiz bir yazar. Türkiye'de de bir çok grup tarafından yorumlandı, yorumlanıyor. Örneğin Şehir Tiyatrosu 'Kutlama' ile hiç de fena bir iş yapmamış. Pinter ve sevdiğiniz başka oyunlardan bahsedelim mi biraz?

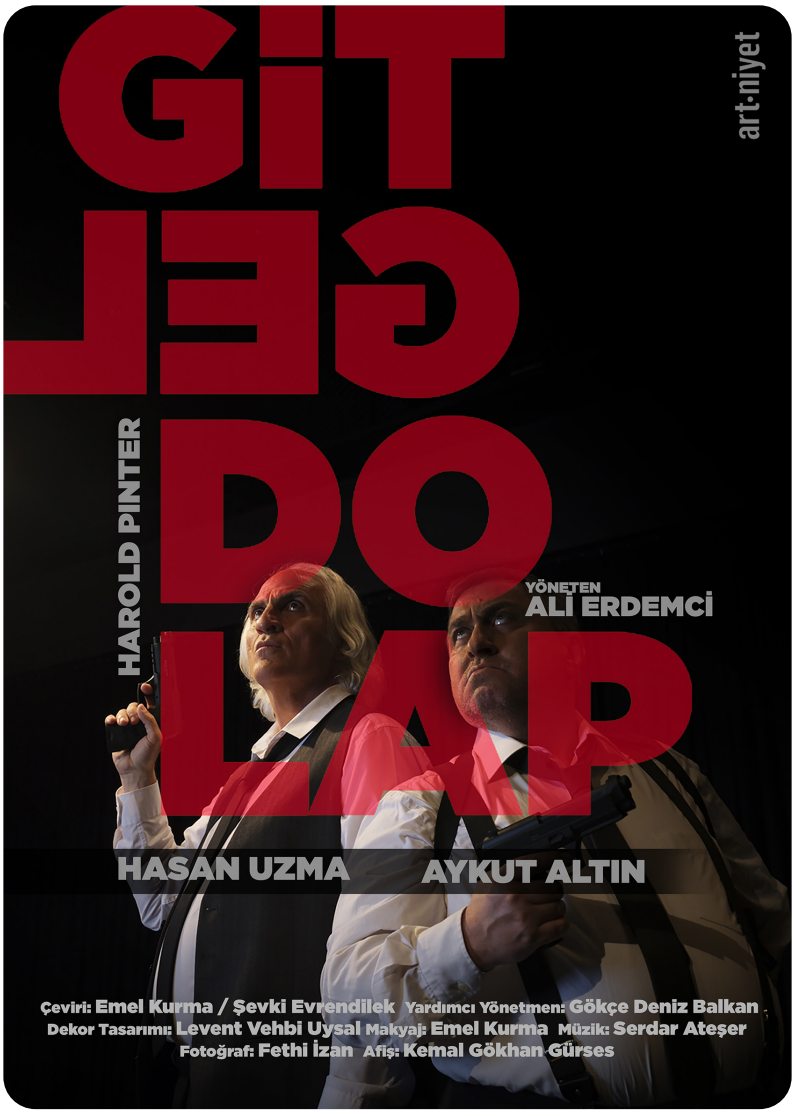
Hasan Uzma: Kutlamayı biliyoruz, mutlaka izleyeceğiz, pandemi koşullarında iki kişilik oyunun avantajlarını gözeterek Gitgel Dolap dedik aslında, daha geniş kadroyu gözümüz yeseydi, Kutlama da olabilirdi. Esasen keşke özellikle ekonomik koşullar olanak verse de mesele bir Brecht sergileyebilsek, ama onun için ciddi bir prodüksiyon bütçesi gerekiyor. Beckett, Weiss, Bond da sevdiğimiz yazarlar. Son dönem yazarlarla ilgili fazlaca bilgimiz yok. O doğrultuda araştırmalarımız var, aklımıza yatan bir yazar olursa neden olmasın diyoruz.

Görünen o ki Art Niyet hiç bitmeyecek ve hep sürecek. Bundan sonraki ilk işinizde hangi oyun ya da oyunları düşünüyorsunuz?

Hasan Uzma: Bundan sonraki oyunu kararlaştırmış değiliz. Ama bir sonraki oyun muhtemelen yine dar kadrolu olacak. Ekibimizden Aygen Tezcan ve Özden Karakışla da bu sezon başka projelerde yer alıyorlar. Herhalde

sezon sonuna doğru arayışlar başlar diye düşünüyoruz.

Aykut Altın: Ben kurumsal iletişimci olduğum için markalaşmaya, kurumsal bir yapı olma çabalarına inanırım. Hasan pek inanmaz. Art Niyet'i önemsiyorum. Yıllarca aynı oyunları sergileyen bir repertuar tiyatrosu olma hayalim var henüz ortak bulamadığım… (Gülüşmeler…) Aramızda bir meşhur yok, oyunlarımızın gişesi pek parlak olmayacaktır ama bence bunu bir önemi yok. Sevdiğimiz, işlediğine inandığımız bir oyunculuk tarzı var. Üretirken haz alıyorsak, iyi bir şey ortaya çıkıyorsa, az önce sorduğunuz "sizin için tiyatronun anlamı ne" sorusu bence karşılık buluyor. Ben BÜO'dan önce Galatasaray Lisesi'nde Mehmet Açar ve Aygen Tezcan ile tiyatro yaptım. Lisede okuldan kaçıp Ali Poyrazoğlu Korhan Abay Tiyatrosunun 1981 yılında açtığı kurslara gittim. Yine BÜO öncesi büyük usta, benim de ustam kabul ettiğim Ferhan Şensoy'un Nöbetçi Tiyatrosunda çalıştım. Oyunculuğum hakkında bir fikriniz olsun diye açtım bu eski defterleri…

Sosyal bir grup olarak İnternet, Z kuşağı ve tiyatro üçgeninde Türk Tiyatrosunun geleceğini nasıl görüyorsunuz? Umut var mı?

Hasan Uzma: Tiyatro, televizyon ve internetin yaygınlaşması ile ciddi bir kriz yaşadı aslında tüm dünyada. Ama istediğiniz kadar hazırlık yapılsın, sahnedeki oyuncunun şimdi ve burada olması ve bunun da seyirciyi her türlü sürprize açık hale getirmesi nedeniyle tiyatrodan vazgeçilebileceğini sanmıyorum.

Aykut Altın: Geçenlerde tiyatrocu ağırlıklı bir masada aşka gelip "dijital olmayan sanatların ömrü yok" diye bir laf ettim. Ortalık buz kesti. Yıllar sonra ilk aşkı tiyatroya dönmüş bir adam bu lafı eder mi? Valla işimiz zor bu Z kuşağı konusunda. Ama ben umutluyum. Oğlum Y Kuşağı. Z kuşağı da az büyüyünce sahnede canlı performansın kıymetini anlayacak. İyi işler zaten seyircisini buluyor. Niş ve alternatif işlere az seyirci gidiyor, naapalım. Şunu da ekliyeyim "tiyatro salonları doluyor, seyirci tiyatroya döndü…" diyenler yanılıyor. 60'larda (ben tanık olmadım belgesellerde izledim) 70'lerde ve 80'lerde gözlerimle gördüm, tiyatrolar pazartesi hariç haftada sekiz oyun oynarlardı, çoğu kapalı gişe… Korkarım o günleri bir daha göremeyeceğiz. Öte yandan tiyatro sevgisi liselerde adeta patlama yapıyor. Liseler arası tiyatro şenliklerinde jüri üyeliği yapmışlığım var oradan biliyorum. Tamam da bu çocuklar üniversitede veya iş hayatına atıldıktan sonra neden tiyatro salonlarını doldurmuyor. Cevabı çok basit! Gençliğin öncelikle hayatta kalmak için iş bulmak diye bir derdi var. Durum gerçekten içler acısı. Çocuklar üniversite sıralarında günde iki öğün yemek yiyebiliyor. Eksik olsun tiyatro…

Aranızda hiç husûmet veya ayrılık rüzgârları estiği oluyor mu? Tiyatro yapmak zaten zor. Dostlar bile zor anlaşır bu tip konularda.

Hasan Uzma: Olmaz olur mu, rica ederim (gülüşmeler). Ama herhangi bir başka ortak üretimde olduğundan daha fazla değil. Tiyatroda sinemadan farklı olarak, sahnedeki diğer oyunculara, teknik elemanlara ve yönetmene oyunun sonuna kadar mahkum olmanın getirdiği bir ortam var. Bu mahkumiyet bir yandan husumet benzeri duygular üretirken, bir yandan da bu duygularla baş etmenin ve üstesinden gelmenin yollarını da açıyor. Hayat açısından da bir eğitim aslında.

Aykut Altın: Hasan çok güzel söyledi. Kavgasız tartışmasız tiyatro mu olur? Ama son sözü yönetmen söyler,

biz böyle biliriz. Diğer taraftan yaşlar 60'larda kavgaya ayıracak enerjimiz yok eğlenmek, tiyatrodan haz almak varken.

'Git Gel Dolap', sade ve etkili rejisiyle bizi çekti. Kimdir Ali Erdemci? Kendisini biraz tanıyalım…

Ali Erdemci: Grubun yaş olarak en eskisi benim. 77 yılında Arturo Ui oyununda Givola karakteriyle BÜO'da başlayan tiyatro maceram, okulun son yıllarında Bilgesu Erenus'un "Kelaynaklar" (Esin Afşar, Ergün Işıldar ve Gökçen Taşkıran'ın sahnede olduğu, Mehmet Akan'ın yönettiği) ve Bertolt Brecht'in "Aslan Asker Şvayk" (Egemen Bostancı Tiyatrosu, yönetmen: Başar Sabuncu) oyunlarında oynayarak profesyonel tiyatrolarda da devam etti. 1985 yılında Atıf Yılmaz'ın "Dul bir kadın" filminde oynadığım "reklam filmi yönetmen asistanı rolü" nerdeyse 35 yıldır devam etti ve reklam filmi yönetmenliği yaptım. 19 yıldır da MSÜ Grafik Tasarım bölümünde hareketli görüntü üstüne dersler veriyorum.

Türkiye'de sanat ve özellikle tiyatro sanatı ne yazık ki yeterince takdir ve destek görmüyor. Herkes el yordamı ile ilerliyor. Nasıl kurtulacağız bu bataktan? Grubunuzun bu konudaki ideolojisi nedir. Ve bireysel olarak sizlerin…

Hasan Uzma: Bu gerçekten çok ağır bir sorun. İnsanların bu koşullarda tiyatro yapması ancak derin bir bağlılık ve güçlü bir inatla açıklanabilir. Kısa vadede bu sorunlar aşılabilecek gibi görünmüyor. Başta yerel otoriteler olmak üzere kamu kurumlarının ve özel sektörün mutlaka destek sağlaması, var olan destekleri de artırması gerekiyor. Bu konuda İBB›nin samimi girişimleri olduğunu görüyoruz.

Aykut Altın: Tüm medeni ülkelerde olduğu gibi kamu desteği olmadan tiyatronun yaşaması çok zor bence de… Yıllarca çalıştığım özel sektör birçok saçma sapan işe para gömüyor reklam için, görünürlük için… Sanata yatırım yapsalar uzun vadede çok daha büyük geri dönüş alacaklarını birileri onlara söylemeli…

Keyifli sohbet için Art Niyet tiyatro ekibine teşekkürler. Son olarak Yeni Tiyatro Dergisi okurlarına ne söylemek istersiniz? Çünkü içlerinde hâlâ sizi tanımayan ve oyunlarınızı izlemeyenler olabilir…

Aykut Altın: Öncelikle dergimize sahip çıksınlar. Popülarite peşinde koşmak yerine gerçek sanatın peşinde olduğu için… Tiyatroya gelirsek sadece popüler olmuş, dizilerde meşhur olmuş oyuncuların oyunlarına gitmek yerine arada bir de bizim gibi isimsiz tiyatrolara gidip kendi yeni kahramanlarını keşfetmeyi denesinler. Büyük keyif alacaklar. Dost sohbetlerinde anlatacak hikayeleri olacak.

Bize değer verip oyunumuzu izlediğiniz ve satırlarınız arasında yer verdiğiniz için çok teşekkürler.

T.C. KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI
DEVLET TİYATROLARI GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

DEVLET TİYATROLARI

ULUSLARARASI

Kadın Oyun Yazarları

TİYATRO FESTİVALİ

İSTANBUL - AKM 16 - 23 KASIM 2022

X. ANKARA BULUŞMASI

YERLİ YAZARLAR HAFTASI

21 - 27 KASIM 2022

CAN ATEŞİNDE KANATLAR
TERSİNE DÜNYA
KUYUCAKLI YUSUF
ŞERBET HANIM'IN DELİ AŞKLARI
SONUM BAŞLANGICIMDIR
SİYABEND İLE XECÊ
GAZÂLE (UZUN GECE)
DÜNYANIN ESKİ ZAMANLARINDA
BİR ADAM YARATMAK
YARINLARA GEÇ KALMADAN

T.C. KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI
DEVLET TİYATROLARI GENEL MÜDÜRLÜĞÜ DT

ANKARA

Periferi
Yazan: Pembe Akgün
Yöneten: Betül Feyizoğlu Gökçer
2 - 4 - 6 Kasım 2022

Leylâ ile Mecnun
Yazan: Prof. Dr. İskender Pala
Rejisör: Mustafa Kurt
11 - 13 - 15 - 16 - 17 - 18 Kasım 2022

Reis Bey
Yazan: Neçip Fazıl Kısakürek
Yöneten: Özer Tunca
18 - 20 Kasım 2022

Can Ateşinde Kanatlar
Yazan: Turgay Nar
Rejisör: Bengisu Gürbüzer Doğru
25 - 27 Kasım 2022

Dr. Jekyll ile Bay Hyde
Yazan: Robert Louis Stevenson
Uyarlayan: Jeffrey Hatcher
Çeviren: Şükran Yücel
Yöneten: Ünsal Coşar
1 - 2 - 3 - 4 - 5 Kasım 2022

Sefiller
Yazan: Victor Hugo
Çeviren: Volkan Yalçıntoklu
Rejisör: İpek Atagün Gezener
8 - 9 - 10 - 11 - 12 - 29 - 30 Kasım 2022

Tersine Dünya (Antalya DT)
Yazan: Orhan Kemal
Uyarlayan: Mustafa Gültekin
Yöneten: Sabri Özmener
22 - 23 - 24 - 25 - 26 Kasım 2022

Shirley Valentine
Yazan: Willy Russell
Çeviren: Ahmet Alpaslan Sağır
Yöneten: Mustafa Uzman
2 - 3 - 4 - 5 Kasım 2022

Yaş Günü Partisi
Yazan: Harold Pinter
Çeviren: Prof. Bozkurt Kuruç
Yöneten: İskender Altın
8 - 9 - 10 - 11 - 12 - 29 - 30 Kasım 2022

Kuyucaklı Yusuf (Trabzon DT)
Yazan: Sabahattin Ali
Uyarlayan: Erkan Akçelik
Yöneten: Ayşe Berna Konur
22 - 23 - 24 - 25 - 26 Kasım 2022

Aşık Veysel
Yazan: Osman Nuri Ercan
Yöneten: Alpay Ulusoy
1 - 2 - 3 - 4 - 5 - 6 Kasım 2022

İzafiyet
Yazan: Mark St. Germain
Çeviren & Yöneten: Buğra Koçtepe
8 - 9 - 10 - 11 - 12 - 13 - 15 - 16 - 17 - 18 - 19
29 - 30 Kasım 2022

Şerbet Hanım'ın Deli Aşkları (İzmir DT)
Yazan: Umut Azdal
Yöneten: Levent Ulukut
22 - 23 - 24 - 25 - 26 Kasım 2022

Holden'in Külkedileri
Yazan: Abdullah Öztürk
Yöneten: Aclan Büyüktürkoğlu
1 - 2 - 3 - 4 - 5 - 8 - 9 - 10 - 11 - 12
29 - 30 Kasım 2022

Vatan Yahut Namık Kemal
Yazan: Ergun Sav
Yöneten: Faruk Günuğur
15 - 16 - 17 - 18 - 19 Kasım 2022

Sonum Başlangıcımdır (Bursa DT)
Yazan: Nurduran Duman
Yöneten: Halil Akarsu
22 - 23 - 24 - 25 - 26 Kasım 2022

Ölesiye
Yazan: Nikolai Erdman
Uyarlayan: Moira Buffini
Çeviren: Ceren Yalçın
Rejisör: Mustafa Kurt
1 - 2 - 3 - 4 - 5 - 29 - 30 Kasım 2022

Hayal Dükkanı (Çocuk Oyunu)
Yazan: Mevlana İdris
Yöneten: Esat Tanrıverdi
6 Kasım 2022

Godot'yu Beklerken
Yazan: Samuel Beckett
Çeviren: Ferit Edgü
Rejisör: Cem Emüler
8 - 9 - 10 - 11 - 12 Kasım 2022

Siyahlı Kadın (Bir Hayalet Oyunu)
Yazan: Susan Hill
Oyunlaştıran: Stephen Mallatratt
Çeviren: Ayşe Hacımirzaoğlu
Yöneten: Mesut Turan
11 - 12 - 15 - 16 - 17 - 18 - 19 Kasım 2022

Siyabend İle Xecê (Van DT)
Yazan: Cem Düzova
Yöneten: Gül Urgan Yıldız
22 - 23 - 24 - 25 - 26 Kasım 2022

Annapurna
Yazan: Sharr White
Çeviren: N. Beyhan Karadağ
Rejisör: Ilham Yazar
3 - 5 - 9 - 10 - 12 Kasım 2022

Roma Hamamı
Yazan: Stanislav Stratiev
Çeviren: Hüseyin Mevsim
Yöneten: Edip Tümerkan
16 - 17 - 19 - 30 Kasım 2022

Gazâle (Uzun Gece) (İstanbul DT)
Yazan: Prof. Dr. İskender Pala
Yöneten: Hidayet Erdinç
22 - 23 - 24 - 25 - 26 Kasım 2022

Binbir Gece Masalları
Yazan: Anonim
Uyarlayan: Christian Grau-Stef
Çeviren: Doğan Ertener & Fatoş Urgancı
Yöneten: Funda Mete
1 - 4 - 6 Kasım 2022

Gece O Kadar Kirliydi Ki İkisi De Kayboldular
Yazan: Plinio Marcos
Çeviren: Orhan Güner
Yöneten: Selçuk Göldere
8 - 11 - 13 - 15 - 18 - 20 Kasım 2022

Dünyanın Eski Zamanlarında (Çocuk Oyunu) (Erzurum DT)
Yazan & Rejisör: Işıl Kasapoğlu
22 - 23 - 24 - 25 - 26 Kasım 2022

Yarınlara Geç Kalmadan (Adana DT)
Yazan: Feyzullah Arslan & Nermin Ertürkmen
Yöneten: Gökhan Doğan
22 - 23 - 24 - 25 - 26 Kasım 2022

Bir Adam Yaratmak (Diyarbakır DT)
Yazan: Necip Fazıl Kısakürek
Yöneten: Osman Nuri Ercan
22 - 23 - 25 - 26 Kasım 2022

İSTANBUL

Periferi
Yazan: Pembe Akgün
Yöneten: Betül Feyizoğlu Gökçer
16 - 17 Kasım 2022

Hırçın Kız
Yazan: William Shakespeare
Çeviren: Nurettin Sevin
Rejisör: Yücel Erten
1 - 2 - 3 - 4 - 5 Kasım 2022

Suşa ile Kiki (Yer ile Gök Arasında) (Çocuk Oyunu)
Yazan: Erdoğan Kahyaoğlu
Uyarlayan: Mustafa Avkıran
Yöneten: Sevinç Erol
6 - 13 - 18 - 19 Kasım 2022

Karmakarışık
Yazan: Ray Cooney
Çeviren: Haldun Dormen & Kemal Uzun
Yöneten: Haldun Dormen
8 - 9 - 10 - 11 - 12 Kasım 2022

Kafkas Tebeşir Dairesi
Yazan: Bertolt Brecht
Çeviren: Can Yücel
Yöneten: Kubilay Karslıoğlu
9 - 10 - 11 - 12 - 15 - 16 - 17 - 18 - 19
20 Kasım 2022

Don Kişot'un Yeni Maceraları
Yazan: Tariq Ali
Çeviren: Çınar Tuncer
Yöneten: M. Nurullah Tuncer
22 - 23 - 24 - 25 - 26 Kasım 2022

Profesyonel
Yazan: Duşan Kovaçeviç
Çeviren: Başar Sabuncu & Bilge Emin
Rejisör: Işıl Kasapoğlu
29 - 30 Kasım 2022

Bir Picasso
Yazan: Jeffrey Hatcher
Çeviren: Şükran Yücel
Yöneten: Turan Günay
1 - 2 - 3 - 4 - 5 - 22 - 23 - 24 - 25 - 26
29 - 30 Kasım 2022

İyi Şanslar
Yazan & Yöneten: Okday Korunan
8 - 9 - 10 - 11 - 12 Kasım 2022

Her Şey Yolundaymış Gibi
Yazan: Neil LaBute
Çeviren: Ekin Tunçay Turan
Yöneten: Dilek Güven
15 - 16 - 17 - 23 - 24 Kasım 2022

Josef Bieder'in Yıldızının Parladığı An (Aksesuvarcı)
Yazan: Eberhard Streul
Çeviren: Yücel Erten
Yöneten: Ali İpin
2 - 3 - 4 - 5 Kasım 2022

Aziz Dostum Çehov
Yazan: Anton Çehov
Çeviren: Yılmaz Gruda
Yöneten: Zafer Algöz
9 - 10 - 11 - 12 Kasım 2022

Yedi Kadın
Yazan: Barbara Schottenfeld
Çeviren: Sevgi Sanlı
Yöneten: Ebru Aytürk Şayan
15 - 16 - 17 - 18 - 19 - 21 - 22 - 29 30 Kasım 2022

Bay Z.
Yazan: Bülent Usta
Yöneten: Ali Atilla Şendil
22 - 23 - 24 - 25 - 26 Kasım 2022

Bir Ruhun Hikayesi
Yazan: Ingmar Bergman
Uyarlayan: Benedicte Acolas
Çeviren: İpek Özgüven
Yöneten: Serap Eyüboğlu
1 - 2 - 3 - 4 - 5 - 8 - 9 - 10 - 11 - 12 - 15 16 - 17 Kasım 2022

Turta Girmemiş Orman (Çocuk Oyunu)
Yazan: Dila Er & Gözde Kısa
Yöneten: Elif Erdal
5 - 12 - 13 - 18 - 19 Kasım 2022

Tamamen Doluyuz
Yazan: Becky Mode
Çeviren: Lale Eren Dalsar
Yöneten: Elif Erdal
16 - 17 - 22 - 23 - 24 - 25 - 26 Kasım 2022

Kendi Gök Kubbemiz (Yahya Kemal)
Yazan: Yahya Kemal Beyatlı &
Sönmez Atasoy
Yöneten: Okday Korunan
29 -30 Kasım 2022

İkinci Nöbetçinin Sıkıntıları (Okuma Tiyatrosu)
Yazan: Orhan Güner
Yöneten: Ahmet Mark Somers
3 - 4 - 5 - 6 Kasım 2022

Hepsi Benim Senin Hiç Yok (Okuma Tiyatrosu)
Yazan: Burak Akyüz
Yöneten: Fikret Urucu
10 - 11 - 12 - 13 Kasım 2022

Maçın Adamı
Yazan: Clint Dyer & Roy Williams
Çeviren: Hira Tekindor
Yöneten: Kayhan Berkin
17 - 18 - 19 - 20 - 24 - 25 - 26 - 27 Kasım 2022

Müzikhaller
Süpervizör: Mine Tüfekçioğlu &
Elif Erdal
Yöneten: Can Şıkyıldız
1 - 2 - 3 - 4 - 5 Kasım 2022

Uçurtmanın Kuyruğu (Bursa DT)
Yazan: Savaş Dinçel
Yöneten: Serap Uluyol Karanfilci
1 Kasım 2022

Hamlet
Yazan: William Shakespeare
Çeviren: Sabahattin Eyüboğlu
Rejisör: Işıl Kasapoğlu
8 - 9 - 10 - 11 - 12 Kasım 2022

Güneşle Buluşmak İsteyen Kardan Adam (Çocuk Oyunu)
Çeviren: Cemil Büyükutku
Yöneten: Y. Evren Serter
26 - 27 Kasım 2022

İZMİR

Şerbet Hanım'ın Deli Aşkları
Yazan: Umut Azdal
Yöneten: Levent Ulukut
1 - 2 - 3 - 4 - 5 Kasım 2022

Orfin'in Müzik Kutusu (Çocuk Oyunu)
Yazan: Muzaffer H. Kırıkkalp
Yöneten: Burcu Aksakal
6 - 27 Kasım 2022

İkinci Caddenin Mahkumu
Yazan: Neil Simon
Çeviren: Cemil Büyükutku
Yöneten: Y. Evren Serter
4 - 5 - 8 - 9 - 10 - 11 - 12 - 15 - 16 - 17 18 - 19 Kasım 2022

Kuzu Maydanoz'un Maceraları (Çocuk Oyunu)
Yazan: Nil Ünlü Aycıl
Yöneten: Levent Ulukut
6 - 13 Kasım 2022

Bir Düş Gibi (Cahide Sonku)
Yazan: Gökhan Erarslan
Yöneten: Ebru Nil Aydın
1 - 2 - 3 - 4 - 5 - 22 - 23 - 24 - 25 - 26 29 - 30 Kasım 2022

Vahşet Tanrısı
Yazan: Yasmina Reza
Çeviren: Zeynep Avcı
Yöneten: Tayfun Erarslan
1 - 2 - 3 - 4 - 5 Kasım 2022

Oyuncu (Ben-Feuerbach)
Yazan: Tankred Dorst
Çeviren: Sema Engin Edinsel
Rejisör: Gürol Tonbul
8 - 9 - 10 - 11 - 12 Kasım 2022

İntiharın Genel Provası
Yazan: Duşan Kovaçeviç
Çeviren: Bilge Emin
Yöneten: M. Sadık Yağcı
15 - 16 - 17 - 18 - 19 Kasım 2022

Annemin Son Çılgınlıkları
Yazan: Julie Jensen
Çeviren: Ekin Tunçay Turan
Rejisör: Bengisu Gürbüzer Doğru
22 - 23 - 24 - 25 - 26 Kasım 2022

Karıncalar - Bir Savaş Vardı
Yazan: Boris Vian & John Steinbeck
Çeviren: Işıl Yüce & Ülkü Tamer
Uyarlayan: Gökhan Aktemur
Rejisör: M. Akif Yeşilkaya
29 - 30 Kasım 2022

Bremen Mızıkacıları'nın Hikayesi (Çocuk Oyunu)
Yazan: Grimm Kardeşler
Uyarlayan: Yusuf Gökhan Atalay
Yöneten: Doğan Yağcı
6 Kasım 2022

Neyzen Tevfik
Yazan: Prof. Dr. İskender Pala
Yöneten: Murat Çobangil
8 - 9 - 10 - 11 Kasım 2022

Oyunun Oyunu
Yazan: Michael Frayn
Çeviren: Lale Eren Dalsar
Yöneten: Melike Aslı Kılan
15 - 16 - 17 - 18 - 19 - 22 - 23 - 24 - 25 - 26 29 - 30 Kasım 2022

BURSA

Küçük Prenses (Çocuk Oyunu)
Yazan: Frances Hodgson Burnett
Uyarlayan: Arkadiusz Klucznik &
Dariusz Czajkowski
Çeviren: Şebnem Cirit & Füsun Ataman
Yöneten: Berrin Kulya Balkanlar
1 - 2 - 3 - 4 - 6 Kasım 2022

Meraki
Yazan: Molière
Uyarlayan: Ahmet Vefik Paşa
Yöneten: Mert Hürol
1 - 2 - 3 - 4 - 5 Kasım 2022

Othello
Yazan: William Shakespeare
Çeviren: Özdemir Nutku
Yöneten: Vlad Trifaş
8 - 9 - 10 - 11 - 12 Kasım 2022

Yalan Makinası
Yazan: Vassily Sigarev
Çeviren: Hüseyin Mevsim
Yöneten: Murat Ozan
3 - 4 - 5 - 15 - 16 - 17 - 18 - 19 Kasım 2022

Tıngır Mıngır Ülke (Çocuk Oyunu)
Yazan & Yöneten: Kazım Güçlü
16 - 17 - 18 Kasım 2022

Akşam Yemeği
Yazan: Herman Koch
Uyarlayan: Kees Prins
Çeviren: Can Çelebi
Yöneten: Süheyla Elbaş Zeybek
22 - 23 - 24 - 25 - 26 Kasım 2022

Keşanlı Ali Destanı
Yazan: Haldun Taner
Müzik: Yalçın Tura
Rejisör: Bora Özkula
29 - 30 Kasım 2022

Uçurtmanın Kuyruğu
Yazan: Savaş Dinçel
Yöneten: Serap Uluyol Karanfilci
10 - 11 - 12 Kasım 2022

Sonum Başlangıcımdır
Yazan: Nurduran Duman
Yöneten: Halil Akarsu
17 - 18 - 19 Kasım 2022

Şair, Şiir, Şuur (Mehmet Akif Ersoy)
Yazan: Burak Akyüz
Yöneten: Murat Ozan
24 - 25 - 26 Kasım 2022

ADANA

Definenâme
Yazan: Sinan Bayraktar
Yöneten: Ali Volkan Çetinkaya
1 - 2 - 3 - 4 - 5 - 15 - 16 - 17 18 - 19 Kasım 2022

Arzu Tramvayı
Yazan: Tennessee Williams
Çeviren Esin Damcı &
Nilüfer Karakullukçu
Yöneten: N. Fırat Demirağ
8 - 9 - 10 - 11 - 12 - 22 - 23 - 24 25 - 26 Kasım 2022

Güzel ve Çirkin (Çocuk Oyunu)
Yazan: Jan Aust
Çeviren: Hale Kuntay
Yöneten: Gökhan Doğan
16 - 20 Kasım 2022

Macbeth
Yazan: William Shakespeare
Çeviren: Sabahattin Eyüboğlu
Yöneten: Murat Çidamlı
29 - 30 Kasım 2022

Ortak Cinayetin Suç Duyurusu
Yazan: Ege Kızık
Yöneten: Levent Aras
16 - 17 - 18 Kasım 2022

Sen İstanbul'dan Daha Güzelsin
Yazan: Murat Mahmut Yazıcıoğlu
Yöneten: Murat Aslan
30 Kasım 2022

TRABZON

Ölüm Tuzağı
Yazan: İra Levin
Çeviren: Hale Kuntay
Yöneten: Volkan Özgömeç
4 - 5 - 10 - 11 - 12 - 17 - 18 - 19 24 - 25 - 26 Kasım 2022

Kaç Tilki Kaç (Çocuk Oyunu)
Yazan: Jean De La Fontaine
Uyarlayan: Nurullah Kalkan
Yöneten: Elvan Saliha Karahasan
6 - 7 - 8 - 9 Kasım 2022

DİYARBAKIR

Başroldeki Kadınlar
Yazan: Ken Ludwig
Çeviren: Ekin Tunçay Turan
Yöneten: Fatih Yurdakul
3 - 4 - 5 - 10 - 11 - 12 Kasım 2022

Bir Adam Yaratmak
Yazan: Necip Fazıl Kısakürek
Yöneten: Osman Nuri Ercan
17 - 18 - 19 Kasım 2022

Gün Eksilmesin Penceremden
Yazan: Cahit Sıtkı Tarancı
Oyunlaştıran: Engin Yüksel
Yöneten: Mustafa Turan
24 - 25 - 26 Kasım 2022

Meg ve Mog (Çocuk Oyunu)
Yazan: David Wood
Çeviren: Deniz Erbaş
Yöneten: Mümtaz Aydoğan Mengi
6 - 20 Kasım 2022

ANTALYA

Herkes İçin Keloğlan (Çocuk Oyunu)
Yazan: Özlem Lale
Yöneten: A. Sabri Özmener
1 - 6 - 8 - 13 Kasım 2022

Ziyaretçi
Yazan: Tuncer Cücenoğlu
Yöneten: İrada Gözelova
2 - 3 - 4 - 5 Kasım 2022
Windsor'un Şen Kadınları
Yazan: William Shakespeare
Çeviren: Haldun Derin
Yöneten: Nesimi Kaygusuz
9 - 10 - 11 - 12 Kasım 2022

Tersine Dünya
Yazan: Orhan Kemal
Uyarlayan: Mustafa Gültekin
Yöneten: Sabri Özmener
16 - 17 - 18 - 19 Kasım 2022

Shakespeare'in Bütün Oyunları
Yazan: Adam Long & Daniel Singer & Jess Winfield
Çeviren: Leyla Özgüler Kalender
Yöneten: Gökçe Yurtsal
23 - 24 - 25 - 26 - 30 Kasım 2022

ERZURUM

Dünyanın Eski Zamanlarında (Çocuk Oyunu)
Yazan & Rejisör: Işıl Kasapoğlu
2 - 6 Kasım 2022

Peynirli Yumurta
Yazan: Ferenc Karinthy
Çeviren: F. Çiğdem Aydın
Yöneten: Eray Eserol
3 - 4 - 5 Kasım 2022

Eskicinin Tazesi
Yazan: Federico Garcia Lorca
Çeviren: Can Yücel
Yöneten: Sezai Yılmaz
10 - 11 - 12 Kasım 2022

Aşkımız Aksaray'ın En Büyük Yangını
Yazan: Güngör Dilmen
Yöneten: Ali Volkan Çetinkaya
17 - 18 - 19 - 24 - 25 - 26 Kasım 2022

Canlanan Masallar (Çocuk Oyunu)
Yazan: Umut Uğur
Yöneten: Fatih Topcuoğlu
20 - 22 - 23 - 27 - 29 - 30 Kasım 2022

KONYA

Kurbağa Vırak (Çocuk Oyunu)
Yazan: Kutlay Akbal
Yöneten: Özgür Baş
1 - 2 - 8 - 9 - 22 - 23 Kasım 2022

Yanlış Pencere
Yazan: Billy Van Zandt & Jane Milmore
Çeviren: Ayşegül Hardern
Yöneten: Birkan Görgün
3 - 4 - 5 Kasım 2022

Cumhuriyet Çınarı
Yazan: Yaşar Aladağ
Yöneten: Can Ali Çalışandemir
10 Kasım 2022

Işıltılı Haşerat
Yazan: Philip Ridley
Çeviren: H. Can Utku
Yöneten: Can Ali Çalışandemir
11 - 12 Kasım 2022

Karanlıkta Komedi
Yazan: Peter Shaffer
Çeviren: Yıldız Serpen
Yöneten: Yaşar Özboz
17 - 18 - 19 Kasım 2022

Kuru Gürültü
Yazan: William Shakespeare
Çeviren: Sevgi Sanlı
Yöneten: Nesimi Kaygusuz
24 - 25 - 26 Kasım 2022

SİVAS

Peter Pan (Çocuk Oyunu)
Yazan: James Matthew Barrie
Çeviren: Can Gürzap
Yöneten: Ozan Kalkan
2 - 16 - 30 Kasım 2022

Yapay Zeka
Yazan: Bülent Usta
Yöneten: Mehmet Yıldız
3 - 4 - 5 - 10 - 11 - 12 Kasım 2022

Karacaoğlan
Yazan: Dinçer Sümer
Yöneten: Boğaçhan Sözmen
17 - 18 - 19 Kasım 2022

Eski Fotoğraflar
Yazan: Dinçer Sümer
Yöneten: Ece Okay
24 - 25 - 26 Kasım 2022

VAN

Scapin'in Dolapları
Yazan: Jean - Baptiste Poquelin Molière
Çeviren: Ayberk Erkay
Yöneten: Hakkı Kuş
3 - 4 - 5 - 10 - 11 - 12 Kasım 2022

Lyrobotonlu Kaplumbağa Silva (Çocuk Oyunu)
Yazan: Hüseyin Erdoğan
Yöneten: Muharrem Dalfidan
9 - 13 - 16 - 20 Kasım 2022

Üç Yaşam Bir Öykü
Yazan: Umut Özgün Tezbaşaran
Yöneten: Emin Gürsoy
17 - 18 - 19 Kasım 2022

Geçmişten Gelen Kadın
Yazan: Roland Schimmelpfennig
Çeviren: Sibel Arslan Yeşilay
Yöneten: Hakkı Kuş
24 - 25 - 26 Kasım 2022

Mikrobik ile Gribik (Çocuk Oyunu)
Yazan: Kurtuluş Bilgilioğul
Yöneten: Abdulselam Çok
30 Kasım 2022

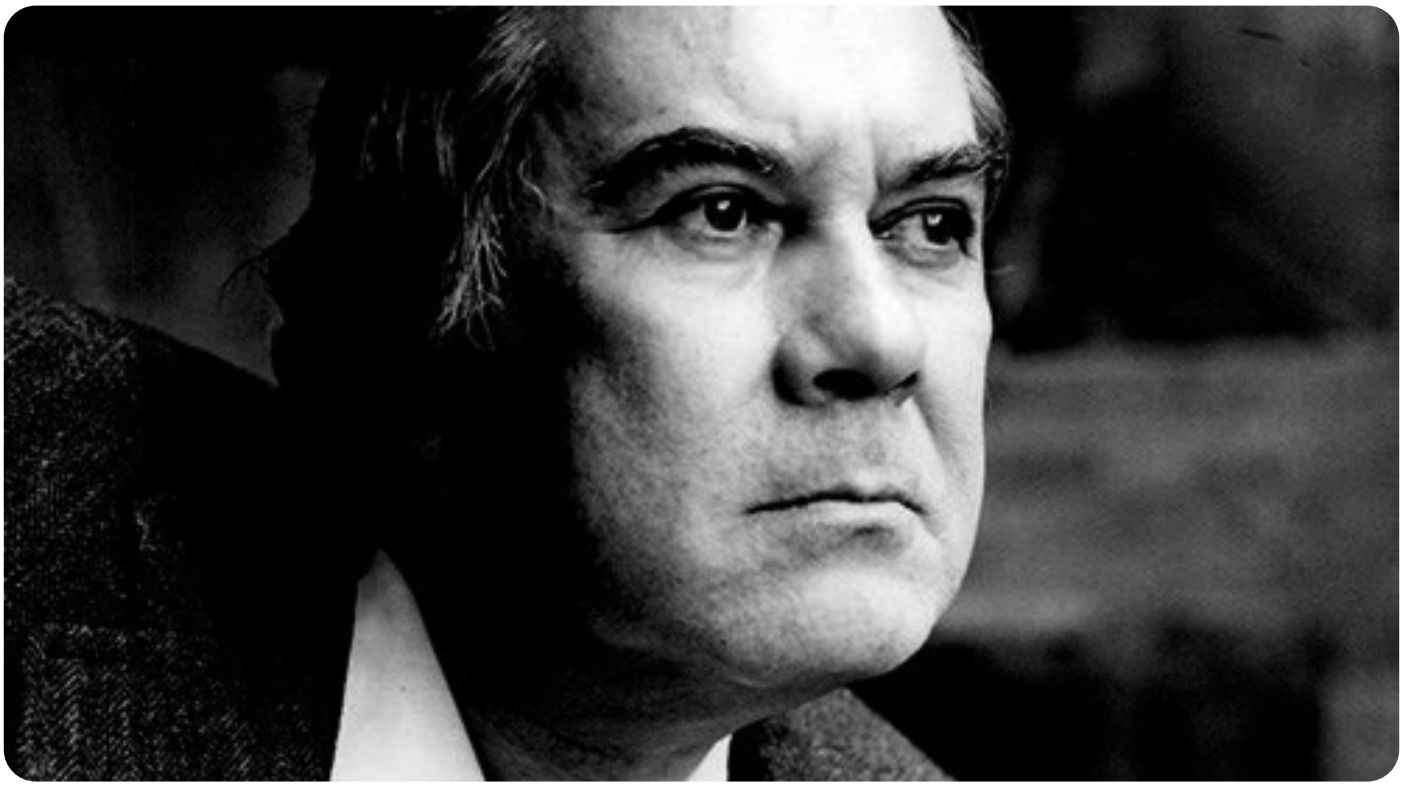
Genel Müdürlük gerektiğinde oyun düzeninde değişiklik yapabilir.

/devlettiyatrolari /devtiyatro /devlettiyatrolari
www.devtiyatro.gov.tr

SABAHATTİN KUDRET AKSAL'IN OYUNLARINDAKİ GERÇEKÜSTÜ ÖZELLİKLER

LÜTFİ ÖZYURT

ÖZET

İkinci Yeni Edebiyat Akımı'nın önemli isimlerinden biri olan ve daha çok şairliği ile tanınan Sabahattin Kudret Aksal'ın başarılı olduğu alanlardan biri de tiyatrodur. Dokuz tane oyun yazan Aksal, bu oyunlarda şiirsel bir dille özellikle insanın aile ortamındaki tutsaklığını konu olarak işlemiştir. Kadın ve erkek ilişkileri de bir nevi tutsaklaşmaya başlama hikâyesi gibidir. Onun oyunlarında alışkanlıklarını bırakamayan insanlar görürüz. Bunda felsefe eğitimi almış olmasının da etkileri vardır. Eserlerindeki yönlendirici düşünceleri güldürü ögesiyle örtmeyi de ustaca başarmıştır. Sabahattin Kudret'in ilk dört oyunu ile sonraki beş oyunu arasında sanatsal farklar hemen belli olur. Mekân ve zaman kullanımındaki değişiklikler, gerçekten düşe doğru geçiş Sabahattin Kudret'in ilk dört oyunu ile son beş oyununu birbirinden ayırır. Bu yüzden onun oyunlarını iki ana evrede inceleyebiliriz. Bu çalışmada da gerçeküstü özellikleri yönünden yazarın son beş oyunu üzerinde durulacaktır.

GİRİŞ

Sabahattin Kudret (1920-1993), İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesinde Felsefe bölümü okumuş olmasına rağmen edebiyatın neredeyse her dalında yetkin eserler vermiş bir sanatçımızdır. İstanbul Konservatuvarı Müdürlüğü ve Şehir Tiyatrosu Müdürlüğü yapmış olan Kudret Aksal, edebiyatımızdaki İkinci Yeni Akımı'nın en önemli kalemlerindendir. Şiir, öykü, deneme, söyleşi, röportaj, anı gibi türlerde eserleri olan Sabahattin Kudret'in yazmış olduğu dokuz adet tiyatro oyunu da vardır. Aksal'ın tiyatroya hatta diğer tüm edebi sanatlara bakış açısını şu yazdıklarında görüyoruz: "Ortaöğrenim yıllarımdaydı, tiyatroya yeni yeni gitmeye başlamıştım. O zaman için İstanbul'un da, Türkiye'nin de sürekli oyunlar oynayan güvenilecek tek tiyatrosu, o günkü adıyla Darülbedayi idi bu, yeri de şimdi yanmış olan Tepebaşı Tiyatro binasıydı. Gene bir gün gittiğimde, perdenin açılışını beklerken gözüm sahnenin hemen üstünde, o süslü tavanın oyma ve kakmalarının birine yaldızla yazılmış bir sözcüğe ilişti: "Poesie" Bu sözcüğe o gün de, ondan sonra da her gidişimde, perdenin açılmasını beklerken, perde aralarında uzun uzun baktım. Diyebilirim ki o günlerin seyirciliğinden bende kalan en etkili izlenim, en bozulamayacak büyü, izlediğim nice oyundan çok o sözcükte saklıdır. Biraz da sevilen bir resme, bir oyuna bakar gibi coşkuyla bakıyordum ona. Bir

süre sonra da bu coşku yerini, bugüne değin değerini yitirmeyecek bir tiyatro ilkesini bulmanın kıvancına bıraktı. Bu sözcük benim için yaşamım boyunca geliştirdiğim bir ilke olmuştu. O gün bugün tiyatro ile şiiri özdeş saydım, tiyatroda güzellik ilkem bu oldu, bu gerçeğin yanında yöresinde döndüm… Tiyatro yaşamın, yaşam gerçeğinin sahneye yansımasıdır kuşkusuz. Ne ki bu yansıma gerçeğin mantığıyla değil tiyatronun kendine özgü mantığıyla kurulmuştur… (Aksal, 2018: 192)"

Sabahattin Kudret'e göre tiyatro içinde pek çok sanatı barındıran fakat yine de hepsinden ayrı olan bir sanat dalıdır. Bu sanat dalının en temel unsuru ise sözdür yani tiyatronun metnidir. "Tiyatro sanatının yapılabilmesi, oyunun oynanabilmesi için önce başvurmak zorunda olduğumuz kaynak ne? Tabii ki önce ne dekor, ne ışık, ne de sahne boşluğunda oyuncunun hareketi düşünülebilir. Bütün bunların şekillenebilmesi için bir temel yapının ortada bulunması gerek. Bu da metinden başka ne olabilir? Metinden, yani bir söz düzeninden, daha kesin, daha sade olarak söyleyelim, sözden başka ne olabilir bu? Şu halde tiyatronun ana unsurunu, öbür unsurların etrafında değerlenecekleri çekirdek unsurunu ararken ünlü bir cümleyi, bu kere değişik bir anlamda rahatça kullanamaz mıyız? "Önce söz vardı." " (Aksal, 2018: 172)

Aksal'ın yazdığı oyunlar şunlardır: "Evin Üstündeki Bulut (1948), Şakacı (1950), Bir Odada Üç Ayna (1952), Tersine Dönen Şemsiye (1953), Kahvede Şenlik Var (1966), Kral Üşümesi (1969), Bay Hiç (1981), Sonsuzluk Kitabevi (1981) ve Önemli Adam (1983). Yazar oyunlarında konu seçerken dönemin siyasi olaylarına, yaşam şartlarına değinmemiştir. Konu seçimini genellikle aile ve kadın-erkek ilişkileri etrafında belirlemiştir. Yazarın bu tutumunda tiyatroda şiirsel bir söyleyişi aramasının etkisi vardır. Sabahattin Kudret bir dava adamı değildir. O güzel sözün peşindedir. Ayrıca yaşamdaki gerçeklikle ilgilenmez; onun için gerçek sanatta var olandır. Dikkatini de kadın ve erkek zıtlığı üzerine vermiştir. "Eserlerinde gündelik sorunları soyutlamalar yoluyla, mizahi tarzda, zaman zaman söz oyunlarında başvurarak işleyen Sabahattin Kudret Aksal; Felsefe bölümü mezunu olmasının da etkisiyle eserlerinde biçimsel soyutlamanın yanında dilsel soyutlama ve yoğun şiirselliği de anlatım tekniği olarak kullanır." (Ulu, 2016; 244)

Aksal'ın oyunlarını ikiye ayırarak incelemek mümkündür. İlk dört oyunu hem oyunun mekânı ve kişiler hem de gerçekçiliğe yakınlığı ile birinci dönem; sonraki beş oyunu ise mekanın ve kişilerin değişkenliği ve gerçeküstü unsurlarıyla ikinci dönem olarak inceleyebiliriz. "Dikkat edilecek olursa Aksal'ın Kahvede Şenlik Var oyununa kadar olan ilk dört oyununda mekânın ev olduğu görülür. Yazar, aile içi çatışmaları, bireylerin zaafları ve uyumsuzluklarını tümüyle "gerçekçi" bir şekilde değil, fanteziye ve simgeselliğe yaslanarak irdeler. Bu yüzdendir ki oyunlar okuyucu üzerinde tek bir etki bırakmaz. Şaşırtırken üzen, üzerken güldüren ve farkında olmadan düşündüren oyunlardır bunlar. (Dirlikyapan, 2015: 172)

SABAHATTİN KUDRET'İN İKİNCİ DÖNEM YAZDIĞI OYUNLAR

KAHVEDE ŞENLİK VAR

Sabahattin Kudret, Kahvede Şenlik Var oyununu 1966 yılında yazmıştır. Oyun, aynı yıl Ankara Devlet Tiyatroları Yeni Sahne'de oynanmıştır. Ayrıca oyun 1965-1966,

1968-1969, 1973-1974, 1980-1981, 1981-1982 sezonlarında sahnelenir (Aksal,1998: 399). Oyunun kişi sayısı üçtür. Sabahattin Kudret'in ilk dönem oyunlarına göre ikinci dönem oyunlarında kişi sayıları oldukça azalmıştır. İki bölümden oluşan oyundaki kişiler: Garson, Erkek ve Kadın'dır.

Ayşegül Yüksel'e göre bu oyun Aksal'ın oyun yazarlığının iki dönemi arasında bir geçiş aşaması olma özelliği göstermektedir. Yüksel, bu oyunun teknik açıdan önemini şöyle anlatır: "Bir anlamda daha önceki oyunların temel izleği olan, aile ve evlilik ilişkisi bağlamındaki düş-gerçek çatışması irdelenirken, yeni bir sahne anlatımına geçilir. Romantik bir kır kahvesinde bulunan genç bir erkekle genç bir kadın arasındaki, gösterişe, mal ve para tutkunluğuna dayalı "evlilik pazarlığı"nı anlatan oyunda kişiler soyutlanmış, gülmece ögesi ağırlık kazanmış, hareketlerde "stilize" bir anlatıma gidilmiştir. Bu "pazarlık" eylemi karşısında "şiirin sesi"ni simgeleyen "palyaço" soyutluğundaki Garson'da ise "filozof" kişinin evrensel özelliğiyle ortaoyunu kişilerinin "taşlayıcı" özelliğine başvurulmuştur." (Yüksel,1997: 91)

İlk bölümde oyun, kahvede çalışan Garson'un uzun konuşması ile açılır. Garson anlatıcılığa soyunur. Bir bakıma ortaoyunundaki meddah gibidir.

Garson: (…) Şunu demek istedim: Erkek aksa kadın karadır, kadın gerçekse erkek yalan, erkek ağustosböceği ise kadın karınca. Bu bir denge işidir. O kadar! Bütün bu ikilikler olmadan dengeyi bulan kadınlarla erkekler de vardır. Ama bizim işimize yaramaz onlar, tiyatroya çıkarmayız biz onları! (Aksal, 1998: 404)

Erkek, kahveye ilk gelen kişi olur. Garson, Erkek'i de Kadın'ı da kendilerinden daha iyi tanımaktadır. Çünkü tiyatronun anlatıcısı aslında garsondur. O palyaço kılığında bir meddahtır.

"Ya oyunun yapısına sonradan kattığım garson kimdi? Erkek aldırmıyordu ama Kadın oyunun sonunda dayanamıyor, Garson'a "Siz kimsiniz?" diye soruyordu. Garson bir sanat yapıtının cayılmaz koşulu karşıtlık kavramıydı. Kadın ile Erkek'in karşısında şiirin sesiydi. Taşlamalar yapıyor, bu taşlamalar arasında Güzelliğe Çağrı türküleri söylüyor. O iki saat sürüp gidecek diyalogun bir parçasıdır, yarısıdır. Sahnede görünmediği zamanlarda bile." (Aksal, 2018: 191)

Oyunun ilk bölümünde Kadın'ın ve Erkek'in birbirlerinde aradıkları özellikler gösterilir. Kadın önceki oyunlardaki gibi güvenli bir aile, kendini koruyacak ve toplumsal statüsü iyi bir Erkek aramaktadır. Erkek ise iş çevresinde ve özellikle toplantılarda yanına yakışacak bir Kadın aramaktadır. Burada aile kurumunun aslında bir pazarlıkla kurulduğunu görüyoruz. Aşk ve sevgi değil de daha çok toplumun onayı ve toplumda rahat bir hayat yaşama evliliğin ilk şartları haline gelmiştir. Bu yönüyle bu oyun konu olarak ilk bölüm oyunlarıyla aynılaşır.

Sabahattin Kudret, Kadın ve Erkek arasında tamamen faydaya dayanan bir ilişkiyi ikinci bölümde açıkça gözler önüne serer. Kadın, evdeki eşyaların bekçiliğini yapacak, adamın çocuklarına onun öngördüğü şekilde bakacak, vakit buldukça kadınca yaşayış olarak tanımlanan dış görünüşü ile uğraşacaktır. Kadın kendi kafasındaki eşyalar, ev, çocuklar hakkında konuşmaya başladığı an Erkek'ten tepki alır. Kadın, evlilik kurumundaki yerini almak için düşlerinden ilk vazgeçen olur. Kendi düşleri yerine Erkek'in düşlerini koyar. Kendinden vazgeçer vazgeçmez derin bir uçuruma yuvarlanır. Erkek'ten ödül olarak tüm toplum üyelerinin de davetli olduğu bir düğün ister. Kaybettiği düşlerinin yerini, toplum tarafından onaylanma duygusu alır. Erkek baskın karakterdir.

Sabahattin Kudret'e göre evlilik bir oyundur. Yenen de yenilen de yoktur bu oyunda. Kadın ve Erkek birbirlerini tüketmek için vardır. Aksal'ın oyunlarında tek bir olumlu aileye ya da çifte rastlayamayız. Kahvede Şenlik Var, evlilik kurumunun, kadın-erkek ilişkisinin bir tüketim aracına dönüştüğünü açık bir biçimde gözler önüne serer.

Garson: (…) Bay, bayan ağladığı için uyuyor! Bayan da Bay uyuduğu için ağlıyor! Bütün ömürleri boyunca oynayacakları oyunun küçük bir denemesini yapıyorlar şimdi. (Aksal, 1998: 428)

Garson: Hiç şaşmam. Kadınbilim ayrı bilimdir bayım.

Erkek: (Keserek) Kadınbilim mi? Neymiş o? Göstermediler bize okulda?

Garson: Bize de göstermediler ama, çok önemlidir, ba-

yım. Boğazınıza dizmeden iki lokma yemek yemenin, kemiklerinizi dinlendirerek aralıksız sekiz saat uyumanın, bir kahvede caddeden geçenlere bakarak bir bardak çay içmenin altın anahtarıdır. (Aksal, 1998: 436)

Sonuç olarak çift "anlaştıkları için değil, anlaşmak için evlenirler "(Aksal, 1998: 463) Kahvede Şenlik Var ile yazar kafasında kurguladığı evlilik kurumunun nasıl bir şey olduğunu açıkça ortaya koymuştur: Evlilik kurumu, sıkı bir pazarlıkla kurulması gereken bir gereklilikten başka bir şey değildir.

Yazar, bu oyunda gerçeküstücü bir anlatımı kullanmıştır. Garson karakteri bütünüyle gerçeküstü ögeler taşır. Yazar önceki oyunlarda işlediği konuların aynısını bu oyunda postmodern bir şekilde anlatmıştır. Özellikle Sabahattin Kudret'in Garson aracılığıyla seyirciyle oyuncuyu iletişime geçirmesi bu oyunun farklılığını göstermektedir. Aksal, ilk dönem oyunlarında bunu hiç yapmamıştır. Ayrıca bu oyunu dışında hiçbir oyununda seyirci ile oyuncuları iletişime geçirmemiştir.

Garson: (Seyircilere) İşte ikisi şimdi karşı karşıya! Kozlarını paylaşsınlar, bakalım. Bu değil miydi istedikleri? Karşı karşıya kalmak ve savaşmak! Savaşsınlar bakalım. (Güler) Kim kazanacak mı diyorsunuz? Bana mı soruyorsunuz? Bilmiyorum. (…) (Aksal, 1998: 430)

Oyunun biçimini kurarken de, diyaloglarını yazarken de gerçekçi tiyatroya yaslanmadım. Bir ortaoyunu havası içinde, bir ortaoyununun havasını klasik komedyanın yapısında eritmeye çalışarak bir düzen bulmak istedim. Gerçekdışı bir davranışla işe girişirken düşüncem, gene gerçeği en belirgin yüzüyle vermekti. Gerçeği en iyi verebilmenin şaşmaz yolunun gerçeği değiştirerek anlatmaktan geçtiğine inancımdandı bu da. (Aksal, 2018: 191)

Garson: (…) Burası ne, biliyor musunuz? Bir kahve. Yazlık bir kahve. Bir tiyatro kahvesi. Tiyatrolarda bugüne değin gördüğünüz bin bir kahveden bir kahve. Bir tepenin üstünde. Uzakta deniz. (Bir susuş) Siz bir tiyatro kahvesinin gerçekten daha gerçek olduğunu biliyor musunuz? (Aksal, 1998: 402)

KRAL ÜŞÜMESİ

Sabahattin Kudret'in bir diğer ikinci dönem oyunu Kral Üşümesi'dir. İlk kez 4 Ekim 1969'da Ankara Devlet Tiyatrosunda Yeni Sahne'de oynanmıştır. Yazarın bu oyunu kişi kadrosu olarak Bir Odada Üç Ayna oyunundan sonra ikinci sıradadır. İki perde olan oyunda Kral, Kolcu, Kraliçe, Saray Bakanı, Genç Kız, Güvenlik Yönetmeni, Çocuk Kral, I. Bastonlu Bay, II. Bastonlu Bay, III. Bastonlu Bay, I. Şemsiyeli Bayan, II. Şemsiyeli Bayan, III. Şemsiyeli Bayan olmak üzere on üç kişi vardır. Oyun iki bölümden oluşmaktadır. Sabahattin Kudret'in ikinci dönem oyunlarını birinci dönem oyunlarından ayıran bir özellik de oyunlardaki perde sayısını ikinci dönemde üçten ikiye ya da bire düşürmesidir.

Özdemir Nutku'ya göre Aksal bu oyunu ile soyutlama işini daha arttırarak yöneten ve yönetilen ilişkilerini daha şiirsel bir dil ile verme yoluna gitmiştir (Nutku, 1985: 307). Ayşegül Yüksel, Kral Üşümesi" nin öyküsünü şu cümlelerle özetler: "Kral Üşümesi, kendi kurduğu katı toplum ve yaşama düzeniyle "düşünme" eylemini yok eden bir kralın, insan olarak yaşadığı "tutsaklaşma" sürecinin ve "düşünmeyi" yeniden vaat ederek özgürlüğe açılma yolunda, kendi kurduğu düzene karşı çıkışının öyküsüdür." (Yüksel,1997: 90) Sabahattin Kudret ise kendi oyunu için şunları yazmıştır: "Nedir Kral Üşümesi? Kuşkusuz insana inanmaktır. İnsan tekinin var olmak çabasını, var olmayı düşünmek eylemine bağlamasıdır. Kral, ülkesinde çok uzun bir süreden beri kendi adına olsun, toplumu adına olsun, gereksindiği her türlü dengeyi matematiksel bir biçimde kurmuş, düşünmeyi durdurmuştur ama sonra gene uzun bir süre artık kimsede yeşermediğini görünce onu, birdenbire kendisinde yeşertecektir. (Aksal, 2018: 199)

Oyunun birinci bölümünde tahtını bırakmak isteyen Kral'ın tutuklanması ve mahkemeye kadar olan süreç ele alınır. Kral Üşümesi, otuz iki derece sıcak sarayda Kral'ın üşümesi ile başlar. Kral neden üşüdüğünü bilmez. Kafasındaki diğer sorular gibi bu soru da yanıtsızdır. Uyuyamayan Kral, en çok aydınlığa ihtiyaç duyar. Kolcu'dan tüm ışıkları yakmasını ve kaloriferi çalıştırmasını ister. Kolcu'nun sağladığı ışık Kral'a yeterli gelmez. Kral'ın daha çok aydınlığa ihtiyacı vardır. Kral, yirmi dokuz yıl boyunca krallığını da karanlık içinde bırakmıştır. Kral'ın sözleriyle bu geceki aydınlık, nerede bittiği bilinmeyen tüm geçmişteki geceleri aydınlatacak, geleceğe doğru uzanan geceleri de karanlıktan kurtaracaktır. Kral, bir türlü yeterince aydınlanamamaktadır. Geniş alanların, garların polis noktalarının karanlıkta bırakılarak tüm elektriğin saraya verilmesini ister. Yaşamında ilk kez önce krallığını değil kendisini düşünür. İlk kez "ben" krallıktan önce gelir. Neden üşüdüğünü bulan Kral, Kraliçe ve Saray Bakanı ile acilen bir toplantı düzenler. Kral'ı üşüten bir kralın gelenekten getirdiği yaşam şeklidir. Babasının ölümü ile üşümeye başlamış, Kral olup Kraliçe ile evlenince üşümesi gittikçe artmıştır. Kraliçe'nin kız kardeşi olan Genç Kız'ın odaya girmesi ile toplantıya ara verilir. Genç Kız, Kral'ı Kraliçe'den daha iyi tanır. Kraliçe için düzeni sağlamak Kral'ın varlığından daha önemliyken Genç Kız, Kral'ı önemser. Onu korumaya çalışır. Kral ile Genç Kız arasında büyük bir aşk vardır. Sabahattin Kudret, Genç Kız'ın seyircinin sesi olduğunu söylemiştir. (Aksal, 2018: 199)

Kral sonunda büyük kararını herkese söyler. Krallığıyla birlikte sarayı, ülkeyi, Kraliçe'yi, Genç Kız'ı bırakacaktır. Artık kendisi olacaktır. Üşümemek, var olabilmek için ilk önce kendisine yüklenilen "kral" rolünden kurtulmalıdır. Kral'ın kararı, Kraliçe ve Saray Bakanı'nı derin bir sessizliğe boğar. Kral'ın kararı en çok Genç Kız'ı sarsar.

Kral, ikinci bölümde yargılanır. Güvenlik Yönetmeni'nin teklifiyle Saray Bakanı mahkeme başkanı olur. Kraliçe'nin buyruğu ile toplanan halk, Kral'ın cezalandırılmasını ister. Üç tane bastonlu bay ve üç tane de şemsiyeli bayan Kral aleyhine tanıklık yaparlar. Kendini arayan Kral'a en acımasız davranan Kraliçe'dir.

Güvenlik Yönetmeni: Kraliçe, Kral'ı yargılayacak mahkemenin bir üyesi olmaya hayır diyemedi. Çünkü o sırada sadece bir kadındı. Anlıyorsunuz değil mi? (Aksal, 1998: 537)

Kral'ın cezası belli olur. Kral kurşuna dizilecektir. Genç Kız, Kral'ı görmeye gelir. Kraliçe Kral'ın kurtulmak istediği geçmiş benliği iken, Genç Kız Kral'ın yaşamak istediği ama yaşayamayacağı geleceği haline gelmiştir. Kraliçe, düzen ve kural peşindedir. Genç Kız ise özgürlük umududur. Kolcu'nun seslenmesi ile Kral kurşuna dizilmek üzere dışarıya çıkar.

Bu oyunda Sabahattin Kudret mekânı saray olarak değiştirmiştir. İlk Dönem oyunlarının tamamı mekân olarak sadece evde geçmektedir. İkinci dönemde ise kahveden sonra sarayı mekân olarak görüyoruz. Fakat bu saray tam da bildiğimiz saray gibi değildir. İhtişam ve süs yoktur. Postmodern bir saray tasarımıdır. Sabahattin Kudret tiyatrosunun sarayıdır.

"Sarayda bir oda. Çok az, soyut nitelikte eşya. Giysiler de öyle. En arkada, dipte, perdeleri kapalı büyük bir pencere. Gene dipte, yüzü seyirciye dönük, yerden bir iki basamak yükseklikte bir koltuk. Kral koltuğu. Bir ya da iki iskemle. Bir iki tabure. Bir sigara sehpası. Öne doğru bir yerde bir telefon. Koyu renk duvarlar. (Aksal, 1998: 481)

Özellikle ilk bölümdeki zaman akışı normal hayattaki zaman akışı gibi değildir. Kral, toplantı için Kraliçe'yi çağırmayı düşünürken birden Kraliçe odaya girer. Aynı olay Saray Bakanı'nda da yaşanır. Güvenlik Yönetmeni de, daha toplantıdakiler hariç kimse Kral'ın tahtı bıraktığını bilmezken her şeyden haberdar olarak gelip Kral'ı tutuklar. Oyundaki zaman akışı oldukça olağan dışıdır.

Oyunun birinci dönem oyunlarından en fazla ayırt edici yönü ise kullanılan şiirsel dildir. Sabahattin Kudret'in oyunlarında kullandığı dil zaman içinde daha şiirsel bir özellik kazanmıştır. "Tiyatronun sonradan kazandığı pek çok seyi atsak üzerinden, hiçbir zaman cayamayacağımız ne kalır geriye diye düşünelim: Sözle devinimdir bence geriye kalacak olan. Sözün bulunduğu yerde söz sanatı olan şiirin, devinimin bulunduğu yerde devinim sanatı olan balenin bulunmamasını anlayamıyorum. Oyunlarımda söz şiire dönüşsün isterdim, tiyatronun yüklenebileceği kadar, devinim de baleye. (Aksal, 2018: 198)

Genç Kız: Yorgunsunuz, yeryüzü kuruldu kurulalı akan ırmaklar gibi! (Aksal, 1998: 509)

Kral: Susturmuştum onları! Bir daha da konuşturamadım. Üç gün ötedeki sınırlarımızdan üç gün berideki sınırlarımıza değin bu koskocaman toprakta, sesime… en cılızından olsa da bir yankı bile yok! (Bir susuş) Çıldırsan bile düşünmek yok. (Bir susuş. Kendini bir coşkuya kaptırmış, dengesi bozulmuşçasına) Düşünmek bir yankıdır, yankıların birbirini izlemesidir. İnsanın ilk taşı oyduğu günden bu yana! İlk insanın ilk taşı yduğu günü düşünün! Taşın bir karşı koyması vardı ya, neler katmıştı kim bilir o insana! Sonra o insan, yeniden o taşa kim bilir neler kattı! (Bir susuş) Kimim ben? Bir başkasının yankısı! Bir başkası kim? Benim yankım!.. (Aksal, 1998: 573)

Kral Üşümesi, yazarın ikinci dönem oyunu olarak aslında bizi düşündürdüğü temel konu açısından yazarın önceki oyunlarıyla aynılık göstermektedir. Büyük bir farkla: İlk kez bir oyunda bir karakter kendi olmaya yani toplumsal rol ve baskılardan sıyrılmaya karar vermiştir. Diğer oyunlarda tüm karakterler benliklerini bırakıp köleleşmeyi kabul ediyordu. Bu sefer Kral; tahtı, tacı, parayı, şöhreti, halkını yani her şeyini kendini bulma yolunda bırakır. Hemen cezası belli olur. O da kurşuna dizilmek. Sabahattin Kudret, aslında oyununa böyle bir son koyarak kurşuna dizilmeyi tahtında zalimlik ederek ve atalarının rolünü oynayarak kuklalaşmış bir Kral olmaya yeğlediğini göstermiştir. Ayrıca özgürlüğün bir bedeli olacağını da hatırlatmıştır.

BAY HİÇ

Sabahattin Kudret 1981 yılında iki tane tek perdelik oyun yazmıştır. Bu oyunlardan ilki Bay Hiç'tir. Ayrıca Bay Hiç oyunu Sabahattin Kudret'in iki kişilik tek oyunudur. Oyunda sadece Kadın ve Erkek karakterleri vardır. Sabahattin Kudret ikinci dönem oyunlarının hiçbirinde karakterlere isim vermemiştir.

Bu oyundaki Erkek karakteri tam bir Sabahattin Kudret tipidir. Öyle ki hayaller dünyasında yaşayan Erkek, her gece büyükbabasından babasına, babasından kendisine kalan koltuğunda ışığı farklı geldiği için Kadın'ın dairesini izlemektedir. Burada yine atalarının mirası üzerinde yaşayan yani bir nevi kendini bulamayan, toplum içinde

rolünü arayan bir tip görürüz.

Erkek, Kadın ile tanışmaya karar verir. Kadın başta Erkek'i eve almak istemez. Onu çığlık atacağını söyleyerek tehdit eder. Kadın, Erkek'in niyetini anlayamaz. Kadın ne kadar gerçekçi ise Erkek o kadar hayal dünyasında yaşamaktadır. Erkek dışarının kokuşmuşluğundan, sıcaklığından kaçmak üzere bu eve gelmiştir. Bu apartmandaki ışığı kendisine sığınacak bir liman olarak düşünmüştür. Kadın'a kendini olduğu gibi sunar. Oysaki Kadın onu düzeltme peşindedir. Erkek'in gerçek halini kabullenmez. Erkek tam bir eylemsizlik halindedir. Kadın tüm Sabahattin Kudret oyunlarındaki kadın tipleri gibi güvensizdir.

KADIN: (Bir susuştan sonra) Umutları korumanın yolu da…

ERKEK: O alanda, o umudun alanında, neyse o, hiçbir şey yapmamaktır, anlıyor musunuz, hiçbir şey yapmamak! Bayan, çok rica ederim sizden, koruyalım umutlarımızı! (Aksal, 1998: 593)

Erkek'in Kadın ile ilgili hayallerini yıkan şey kadının evlenip boşanmış olduğunu öğrenmesi olur. Erkek, kadını tertemiz, el değmemiş, bir bakıma nefes alan bir melek olarak hayal etmiştir. Oysaki onun eskiden bir kocası olduğunu öğrenmesi tüm hayallerini yıkar.

Kadın, Erkek'i oyun boyunca sürekli farklı bir kalıba sokar. Kadın Erkek'i sırasıyla yazar, mutsuz, eski kocasının casusu, hırsız, kan emici vampir olarak düşünür. Daha sonra Erkek'in "Bay Hiç" olduğuna inanır. Erkek'e inanınca da ilk iş olarak evlenmeyi teklif eder. Öyle ki Kadın evliliği toplumun en önemli kurumu olarak tanıtır. Bir nevi evliliği pazarlar.

Erkek: Çok daha güzel geldi bana kabuğumda sümüklüböcek olmak!

Kadın: Sümüklüböcek? (Bir kahkaha atar.) Sümüklüböcek! (Bir susuş, birdenbire) Sümüklüböcek olursunuz isterseniz benimle de! Ne kabuğunuzu kırarım, ne de kabuğunuzdan içeriye bakarım. Yaşar gideriz ömrümüzün sonuna değin… (Aksal, 1998: 624)

Kadın bir sümüklüböcek ile bile olsa evlenmeye razıdır. Çünkü Kadın bu sayede toplumda yer edinebilecektir. Kadın bir kocası olursa dostları olacaktır, balolara gidecektir, salonlarda görünecektir, viskileri ve çocukları arkada olarak bayramlarda ve baharda güney ülkelerine gidebilecektir. Kadın'ın toplumda yaşaması için bir Erkek lazımdır ama bu erkek kocası olmalıdır. Kadın, evlilik kurumunun sınırları dışına çıkamaz. Erkek de hayal kırıklığı içinde atalarından kalma koltuğuna tekrar döner.

Aksal'ın bu oyunu da kendi olamayan iki karakteri gözler önüne serer. Kendi olmaya çalışan Erkek, toplumsal kalıplardan sıyrılamayan Kadın'ın yanında bulmayı hayal ettiği huzuru bulamaz. Kadın'ın eski yaşanmışlıkları Erkek'i anlamasına engel olmuştur. Erkek "Bay Hiç"tir. Yani tüm dünyadan soyutlanarak o daireye gelmiştir. Değil yaşadığı toplumun kuralları tüm dünyadaki kuralları bırakmak için Kadın'ın yanına gelmiştir. Hatta dış dünyanın kokusu onu rahatsız etmektedir. Kadın, Bay Hiç'e terk etmek istediği toplum hayatını hatırlattıkça Kadın'ın evi de dış dünya gibi kokmaya başlar ve Bay Hiç gider. Bay Hiç de Kadın da asıl kişiliklerini bulamazlar ve hiçbir zaman da bulamayacaklardır.

Bu oyunda Erkek'in hiç tanımadığı bir kadının evine girivermesi ve kadının tepki vermemesi gerçeküstü bir olayın yaşanacağını daha oyun başlar başlamaz hissettirir. Bay Hiç'in iki seneye yakın bir süre aralıksız her gece bir ışığı seyretmesi ve burada yaşayan bir Kadın olduğuna karar vermesi de olayların gelişimi açısından absürd bir durumun olduğunu bize göstermektedir. Yazar, ikinci dönem yazdığı ilk iki oyunda mekân olarak kahve ve sarayı kullanmışken bu oyunla beraber yeniden birinci dönem oyunlarında kullandığı tek mekân olan eve geri döner. Oyunda koku ve sıcaklık Erkek'i atalarından gelen köklerden bezdiren simgeler olarak kullanılmıştır. Kral Üşümesi oyununda atalarından gelen yaşam biçimi Kral'ı üşütürken bu oyunda Erkek'i sıcaklık rahatsız etmektedir. Yazar iki oyunundan birinde üşüme diğerinde sıcaklık basmasını kullanarak toplumun istediği şekilde yaşama kalıplarından çıkışın bir yolu olmadığını göstermek istemiştir.

SONSUZLUK KİTABEVİ

Sonsuzluk Kitabevi yazarın 1981 yılında yazdığı tek bölümden oluşan diğer oyunudur. Oyun Adam, Birinci Kız ve İkinci Kız olmak üzere üç kişi üzerine kurgulanmıştır.

Oyun, Adam'ın gerçek bir sanatçı olmak gayesiyle sonsuzluğa ulaşmak için kitabevine gelip soy yapıtları almak istemesiyle başlar.

Adam: Bayan! (Bir susuş) Bayan anlamıyor musunuz? Soy yapıtlar onlar! Sorarım size, ne demek soy yapıtlar? Bütün bir insanlığın bugüne bıraktığı miras demek! Kime bıraktığı? Bize bayan bize! Bana! Ben de insanım bayan, son insan! Mademki yaşıyorum şimdi, ölmedim daha, son insan benim. Büyük ve sonsuz, çok ışıklı ve oynak bir kervan aktıysa bu yeryüzünden ya da gökyüzünden, ben de seslerini aralıksız duydumsa kulağımda, soluklarını soluğumda, mirasçı benim. Benden önce öldüler onlar… Ustalarım… Ölümsüzler... Neleri var, neleri yoksa bana kaldı. Ben bir şey katamadımsa da onlara, hiç olmazsa korumasını bildim, ulaştıracağım benden sonrakilere. Bıra-

kın bayan, rica ederim, sonsuzluğa doğru onlarla birlikte, arasında onların, bir bulut yığını gibi akıp gideyim. (Bir sessizlik) (Aksal, 1998: 658)

Adam'ın istediği soy yapıtların yazarları Platon, Sokrates, Aristoteles, Epiktetos, Herakleitos, Horatius, Ovidius, Vergilius, Seneca, Petrarca, Rabelais, Cervantes, Goethe, Rimbaud, Çehov gibi dünyaca tanınan isimlerdir. Adam, bu isimlerin tüm kitaplarını almak ister. Bir şartı da vardır. Bu isimlerin kitaplarını hemen oracıkta imzalayacak ve dünyanın dört bir yanındaki dostlarına postalayacaktır. Böylece sonsuzluğa ulaşacaktır. Tüm bu istekler Birinci Kız'a oldukça komik gelir. Adam'a inanmaz. İkinci Kız da Adam'ın isteğini duyunca kahkahalarla güler fakat Adam buna hiç üzülmez. Çünkü tarihteki tüm sanatçılar insanlar tarafından bu tepkileri görmüşlerdir. Adam'ın bu isteği karşısında vereceği parayı duyunca her şey değişiverir. Adam, yıllarca bu işi yapmak için para biriktirmiştir. Oldukça çok parası vardır. Kızlar artık Adam'a inanamışlardır. Adam'ın en büyük sorunu zamandır. Sanatını ortaya koymak ve sonsuzluğa ulaşmak için zaten oldukça fazla zaman kaybetmiştir.

Adam: Rica ederim bayan, anlamıyor musunuz beni, depo için değil, adam için değil, sadece vaktim yok, o kadar! Görmüyor musunuz, zaman nasıl akıp gidiyor? Gökyüzünde bulutlarla, toprağın üstünde ırmaklarla, içimizde kanımızla akıp gidiyor zaman! Eskiden insan adımıydı, sonra kağnı, daha sonra atlı araba oldu, daha sonra vapur, lokomotif, otomobil, uçak! Şimdi de füze! Korkunç bir hız, korkunç! Başım dönüyor! Yetişemeyeceğim diye korkuyorum, aralıksız, ama aralıksız hep bir taşıt aracını kaçıracakmışım gibi duyuyorum kendimi! (Aksal, 1998: 645)

Birinci Kız ve İkinci Kız kitapları getirirler. Adam imzalamaya başlar. Zamanla savaşan bir sanatçı haline gelmiştir. Kızlar bir yandan kitapları postalarlar. Adam, bu yoğun tempoya dayanamaz ve ölür. Adam'ın ölümüyle birlikte telefonlar çalmaya başlar. Her sanatçının kaderinde olduğu gibi Adam da ölünce değeri anlaşılmıştır. Haber dünya ajanslarınca yayımlanır. Son sözleri Goethe ile aynı olduğu için, Goethe Armağan Ödülü ona verilir: "Pencereyi açın, pencereyi ! Daha çok aydınlık istiyorum, daha çok aydınlık !" (Aksal,1998: 666) Kadınlar ve çocuklar bu üzüntüye dayanamaz intihar ederler. Dünyanın en çok okunan yazarı seçilir. Menekşeler solar. Kuşlar ölür. Telefondaki sesler susar. Sanatçının ölümü, doğanın ölümü ile bir tutulur. Adam, sonsuzluğa değil, hiçliğe uzanır. Dünyayı da ölümüyle birlikte hiçliğe sürükler. Oyun boyunca, oyun kişileri zaman ile yarışırlar. Birinci Kız, Adam'ın istediği kitabı bulamayınca, umutsuzluk duygusuna kapılır ve kitap raflarının arasında daha hızlı hareket eder. Hareket her yerdedir, Adam'ın kitaplarını hızlı bir biçimde imzalamasında, kitapların posta kutularına atılmasında, Adam'ın ölümü ile çalan telefonlarda…

Sabahattin Kudret, bu oyununda da kadın erkek ilişkisine değinir. Adam hayatı boyunca vakit bulup da bir eser bile yazamamasının nedeni olarak gündüz hayat çarkını gece de evlilik kurumunu gösterir. Gündüz hayat çarkı Adam'ı bırakmamış, gece ise genç yaşta evlenen adam evlilik kurumunun ihtiyaçlarını karşılamaya çalışırken sanatını yapmaya yani kendi olmaya, özgürce hayallerini gerçekleştirmeye vakit bulamamıştır. Böylece yazar tarafından bir kez daha toplumun hayat anlayışı ve evlilik kurumu yerilir.

Adam: Bayan, ne çarkı olacak, günlük yaşantının çarkı… Günlük yaşantının çarkı! İnsanın eviyle işi arasında, gecesiyle gündüzü arasında, doğumuyla ölümü arasında dönen çark! Her gün gittiğim iş, döndüğüm ev, bindiğim otobüs, indiğim vapur, terlediğim yaz, titrediğim ayaz, gece yattığım yatak, sabah çıktığım sokak arasında dönen çark! Yazlık işler, kışlık işler… Günlük işler, gecelik işler… Bunları sürdürmekten, yürütmekten bunları… halim mi kaldı, vaktim mi kaldı, yaratmaya, yaratıcı olmaya? (Aksal, 1998: 652-653)

Adam: Bütün gece… Ömrüm bir gecedir bayanlar, gece derken şimdi bu sözcüğü bu anlamda kullandığımı unutmamanızı özellikle rica ederim… evet, ne diyordum… Bütün gece, o… karım… mır mır mır mır mır konuşur dururdu kulağımda, hiç boş bırakmazdı beni, çevremde döner dururdu fır fır fır fır, çat önümde çat arkamda… dır dır dır dır anlatırdı o gün gelen ya da gittiği arkadaşlarının yediklerini, ,içtiklerini, giydiklerini, çıkardıklarını, gezdiklerini, tozduklarını, melekten de melek kocalarını… Dinlerken uyku bastırsa da biraz dalsam, geçsem kendimden, aşkımız öldü mü artık diye zır zır zır zır zır ağlar, ne olur ne olmaz karşılık vermemek için ben bütün bütün susunca da, dayanamaz balkona çıkar, ayazında karanlığın hır hır hır hır hırlardı sabaha dek! (Aksal, 1998: 655)

Yazar, bu eserindeki gerçekdışılığı oyunun başında dekoru, oyuncuları ve sahneyi tarif ederken bizzat dile getirmiştir. Oyunda absürd bir hava hâkimdir. Ayrıca yazar mekân olarak bu sefer bir kitabevini kullanmıştır. Oyun boyunca hayattan ve evlilikten bezmiş olan ve oyun sonunda ölen adam aslında yaşlı biri değildir. Sadece hızlı yaşamak, bir kez olsun kendi kendini dinleyememek yüzünden erken yaşlanmıştır. Sabahattin Kudret, Adam'ın yaşının kırkın üzerinde göstermediğini özellikle belirtmiştir. (Aksal, 1998: 634)

Oyunun anlamına uyabilmesi için dekorun da, tüm kişilerin giyinişlerinin de, davranışlarının da gerçekdışı bir havayı estirmesi gerekir. Özellikle yürüyüşler çok uyumlu

olmalı, neredeyse bir bale düzenini anımsatmalıdır. (Aksal, 1998:633)

ÖNEMLİ ADAM

Sabahattin Kudret, Önemli Adam adlı son soyununu 1983 yılında yazmıştır. Oyun ilk kez yazıldığı yılın şubat ayında Devlet Tiyatroları Ankara Yeni Sahne'de sahnelenmiştir. Oyunda Kadın, Erkek, 1. Teyze, 2. Teyze, 1. Amca, 2. Amca, 1. Adam, 2. Adam olmak üzere altı kişi vardır. Aksal, tüm ikinci dönem oyunlarında olduğu gibi bu oyununda da kişilere isim vermemiştir. Oyun iki bölümden oluşur. Sabahattin Kudret, bu oyununda birinci dönem oyunlarında yaptığı gibi evi mekân olarak kullanmıştır.

Ayşegül Yüksel, Önemli Adam için şu saptamayı yapar: "Önemli Adam, tıpkı Beckett'in "Godot'u Beklerken" oyunundaki, zaman ötesine geçmiştir, Vladimir ve Estragon ile Ionesco" nun İskemleler" indeki çok yaşlı karı koca gibi sonsuz bir hiçliğe, sonsuz yinelemelerle yaşayan Erkek ile Kadın'ın "birey" olarak "var olma" özleminin anlatımıdır." (Yüksel,1997: 92)

Oyun yüz yıldır evli olan Kadın ve Erkek'in yaşamlarını konu edinir. Oyunun başında Kadın ve Erkek'in birbirinden bıktıkları görülür. Erkek'e hizmet etmek Kadın'ın istemeden, nefret ederek yaptığı bir alışkanlığa dönüşmüştür. Erkek ise uzaklara gidebilmeyi düşler. Evden ayrılması masadaki iki telefonun çalmasına bağlıdır. Fakat elli yıldır telefonlar bir kez bile çalmamıştır.

Kadın ve Erkek, evliliklerini tüketmiş, her şey çöpe dönüşmüştür. Erkek'in aksine Kadın gitmeyi düşlemez. Onun varoluş nedeni evinin önüne bıraktığı, tüm geçmişini oluşturan çöplerdir. Yaşamını çöpler üzerinden tanımlar. Soyluluğunu, toplumsal yaşamdaki konumunu de belirleyen çöplerdir.

Kadın: Yüz yıllık sevişmemiz… itişmemiz, didişmemiz… sövüşmemiz, dövüşmemiz de o çöplükte! Bu çöpler boğacak bizi, boğacak bizi bu çöpler! (…) (Aksal, 1998: 679)

Kadın, evdeki her işi yetiştirmeye çalışır. Alışveriş, yemek, temizlik, bulaşık, eşyaların parlatılması… Yıllarca bilinmeyen, görünmeyen güçlere karşı mücadele vererek geçirmiştir yaşamını. Uzaktan gelecek akrabalar için hazırlık yapmaya başlar. Kadın, Erkek'in gitmesini önlemek için telefonların fişini çekmiştir. Telefonları yıllardır kullanılmamaktan örümcek ağı bağlamıştır. Erkeğin giysileri de toz içindedir. Erkek hem kendi üstünü hem de telefonları fırçalar. Kadın, beceriksiz bulduğu Erkek'e yardım eder. Onu fırçalar. Erkek'in fişleri geri takmasıyla bir süre sonra ilk kez çalar telefonlar. Kadın ve Erkek telefonu ne zaman açmak isteseler, telefon kapanır. Kadın'ın korkusu gerçekleşir. Erkek, telefonlardan birine yetişir. Uzak bir kente çeşitli konularda bir sunum yapmak üzere çağrılır.

Oyunun ikinci bölümünde Kadın'ı kocasını evden göndermemek için mücadele ederken görürüz. Öyle ki onlar uzun zamandır evlidirler ve birbirleri olmadan hiç dışarı çıkmamışlardır. Evlilik bu çiftin tüm bireysel faaliyetlerini ortadan kaldırmıştır.

Evdeki eşyalar da Erkek'in gitmesine izin vermez. Kadın'ın diktiği düğmeler yeniden kopar. İpler çürür. Bütün dünya Erkek'e karşıdır. Evin çıkış kapısının önünde kocaman bir çukur oluşur. Erkek evden çıkmak üzereyken akrabalarının gelmesiyle geri döner. Sonunda Erkek, evden çıkar ama kısa bir süre sonra soluk soluğa geri döner. Erkek vazgeçmiştir. Ne gücü kalmıştır ne de nereden başlaması gerektiğini bilmektedir. Kadın, Erkek'in isteği üzerine telefonları sonsuza kadar ortadan kaldırır. Erkek ve Kadın her şey için çok geç kalmışlardır. Kadın da Erkek de aslında yaşamlarından memnun değillerdir fakat hiçbir değişiklik yapamayacak kadar da uzun süre evliliğin zehrini tatmışlardır.

Kadın: (Merakla haykırarak) Niye geldin?

Erkek: (Bir susuştan sonra kesinlikle) Gidemeyeceğim.

Kadın: Gidemeyecek misin? Neden?

Erkek: Çok geç. (Aksal, 1998: 753)

Oyunun en gerçeküstü bölümü finalidir. Final bir düş gibidir. Gerçeklikten tamamen çıkmıştır yazar. Kadın da Erkek de bisiklettedir. İki kız iki adam Erkek'in tabutunu taşımaktadır. Erkek, taşınan tabutun içinde kendisinin olduğunu görünce karşı koymaya hatta para vermeye çalışır ama başaramaz. Sonunda Erkek kendi cenaze törenine katılır. Erkek'in cenazesi kaldırılmıştır ama yine de Kadın yanındadır hem de sonsuza kadar. Ölüm dahi Erkek için tek kalacağı, tek yaşayacağı bir evre olamamıştır.

Kadın: Konuşabiliriz artık… sonsuza dek.

Erkek: Konuşabiliriz, sonsuza dek. (Aksal, 1998: 762)

Oyunda zaman akışı gerçek hayattan çok farklıdır. Evin önünde bir anda çukur oluşup bir anda kapanıverir. Evdeki telefonlar elli yıl boyunca çalmamıştır ve Erkek ile Kadın yüz yıldır evlidirler. Oyunun zamanında postmodern bir sanat anlayışı görürüz. Sabahattin Kudret, bu oyununda birinci dönem oyunlarında yaptığı gibi evi mekân olarak kullanmıştır.

"Bir zamandan beri yazdığım oyunlarda olduğu gibi Önemli Adam'da da gerçekdışı bir tiyatro anlatımını sürdürdüm. Bana öyle geliyor ki, gerçekdışı tiyatro, klasik tiyatroyla bizim geleneksel gösteri sanatımızın keşiştiği

noktadır. Tiyatroyu şiirden ayırmadığım için de şiirin diliyle konuşmak istedim." (Aksal, 2018: 195)

SONUÇ

Sabahattin Kudret, zaman içinde kendini yenilemeyi başarmış ve başarısız olan ilk oyunundan sonra oldukça başarılı sanatsal hamleler yaparak şiirdeki başarısını oyun alanında da gösterebilmiştir. Karşımızda kendini sürekli yenileyen bir sanatçı vardır. Bu sanatçının oyunlarında değişmeyen ise işlediği konudur. Bizce Sabahattin Kudret, oyunlarında kendi olamayan insanın psikolojisini işlemiştir. Yazar, tüm oyunlarında insanın kendini bile bile belli kültürel kalıplara sokmasını ve bunlardan kurtulmak isterken yaşadıklarını mizahi bir dille anlatmıştır. Modern bir sanat anlayışıyla oyunlar yazmaya başlayan Sabahattin Kudret giderek postmodern bir oyun yazarına dönüşmüştür. Onun için gerçeklik düşe doğru kaymıştır. Oyunlardaki gerçeklik hayattaki gerçekliğin önüne geçmiştir. Dili yazdığı oyun sayısı arttıkça daha fazla şiire kaymıştır. Aslında oyunlarındaki insanın kendi eliyle kendini köleleştirmesi ve bir daha da birey olamaması sürecini şiirlerinde de işlemiştir:

Birbirimizi ne kadar seversek sevelim

Dilediğimiz mutluluğa erişemeyeceğiz hiçbir zaman

Bunu da biliyoruz

Bunların böyle oluşunda bizim suçumuz yok

Aşkımızın yanıbaşında kaygılarımız

Korkularımız yer alıyorsa

İnsanın insana düşkünlüğünden

Daha eşsiz bir şey olmadığına inanmayı beceremiyorsak

İnanın suçumuz yok bizim bunda

İşe başladığımızda yağmur damlasından tazeydik

Sonra yorulduk

Sonra tükendik

Sevişmelerin en gerçeğinin

Dağda, ormanda, bayırda

Hayvanlar, bitkiler örneği sevişmek olduğunu unuttuk

Siz varsınız ya siz

Sizin hesaplarınız

Kitaplarınız

İnançlarınız yıprattı bizi… (Aksal, 2008: 675)

KAYNAKÇA

Aksal, Sabahattin Kudret (1998), Oyunlar, İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.

Aksal, Sabahattin Kudret (2018) Yazılar, Yanıtlar, İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.

Aksal, Sabahattin Kudret (1998) Denemeler, Konuşmalar, İstanbul: YKY.

Aksal, Sabahattin Kudret (2008) Şiirler, İstanbul: YKY.

NUTKU, Özdemir (1985), Dünya Tiyatrosu Tarihi Cilt 2, İstanbul: Remzi Kitabevi.

Yüksel, Ayşegül (1997), Çağdaş Türk Tiyatrosundan On Yazar, İstanbul: Mitos.

Boyut Yayınları

ÇAMURDAN, Esen (2001), Haykırmakla Hıçkırmak Arası, İstanbul: Mitos Boyut.

Dirlikyapan, Jale Özata (2015), İnsana Tutulan Dönüştürücü Bir Ayna: Sabahattin Kudret Aksal Tiyatrosu, Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, Cilt 8, Sayı 36.

Ulu, Emine (2016), Sabahattin Kudret Aksal'ın Kahvede Şenlik Var Eserinde Cinsiyet Çatışması, Dzemal Bıjedıc University of Mostar Faculty of Humanities.

BURSA'DAN İKİ OYUN; 'KAFKAS TEBEŞİR DAİRESİ' VE 'OTHELLO'

YETKİN YÜKSEL

Tiyatro sezonu başladı. Yeni Tiyatro Dergisi olarak sezonun yeni oyunlarını takip etmeye başladık. Herkes soruyor; 'nasıl oyun izliyorsunuz?'. Eleştiri hakkımız saklı kalmak şartıyla, tiyatro sanatına hizmet eden her oyunu zevkle izliyoruz. Anadolu'nun her yerine (amatör, profesyonel ya da festival kapsamında) mutlaka ulaşıyoruz. Türk Tiyatrosunun, Van'dan İstanbul'a Edirne'den Uşak'a kadar bir bütün olduğunu ve bu bütünlük içinde değerlendirmek gerektiğini düşünenlerdenim.

Türkiye Cumhuriyeti 100.yılına girerken, insanlığın en eski sanatı olan tiyatronun da aynı paralelde övgüye değer olduğunu söylemek isterim. Yazarından ışık

tasarımcısına kadar evrensel nitelikte çalışmalara imza atan sanat insanlarımızla ne kadar övünsek azdır. "Peki ya tiyatromuzun sorunları ne olacak?" dediğinizi duyar gibiyim. Tiyatromuzda her şey sorun. Sorunların temeline baktığımızda vizyonsuzluk ve verilen kararların isabetsizliğinin yattığını görürüz. Bunu besleyen unsurların başında ise tembellik ve verimsizlik var. Tiyatro yapıcılarının zihniyeti özgürleşir ve sanatsal estetik kaygıları ön plana çıkarsa, sorunların çok kolay çözüleceğine inanıyorum. Yeni sezona da tiyatro sanatı adına özgür ve estetik kaygıları ön planda tutan oyunlar izleme umuduyla başladım.

Sezonu nerede mi açtık? 2022-2023 tiyatro sezonunu, Türk Tiyatrosu'nun kurulduğu ilimiz olan Bursa'da açtık. Kuruluş denilince akla 'Bursa' ve 'Ahmet Vefik Paşa'nın kurduğu tiyatro gelir. O günden bu güne kadar Bursa şehri, Ahmet Vefik Paşa'nın mirasına sahip çıkmış, gerek ödenekli gerekse özel tiyatrolarıyla ülkemize yol gösterici olmuştur. Üç ödenekli tiyatro var. Bursa Devlet Tiyatrosu, Bursa Büyükşehir

Belediyesi Şehir Tiyatrosu, Nilüfer Belediyesi Kent Tiyatrosu. Bu üç tiyatro da ulusal çapta etki alanına sahip. (Diğer ilçe belediyelerinin de tiyatroları mutlaka vardır. Bilgim olmadığı için bu yazımda yazmadım.) Yarı kamu sayılan kültür ve sanat vakıflarını da eklersek nasıl

bir zenginliğin içinde olduğumuzu rahatça görebiliriz. Bursa tiyatro festivalleri açısından da

zengin bir ilimiz. Nitelikli festivaller sayesinde eleştirel gözle izleyen, sorgulayan ve oyunlardan zevk alan bir seyirciye sahip oldu Bursa. Bu özellikler bir ilde toplanınca oraya gidip heyecanla oyun

izlemek kaçınılmaz oluyor tabi ki.

Bu seferki gidişimizde sadece oyun izlemedik. Yeni Tiyatro Dergisi Uluslararası Emek ve

Başarı Ödülleri'nde, uluslararası alanda ödüle layık görülen ve bizde emanet olarak duran

Romanyalı yönetmen Vlad Trifaş'ın ödülünü de verme imkânımız oldu. Vlad Trifaş, Bursa

Devlet Tiyatrosu'unda William Shakespeare'in 'Othello' adlı oyununu sahneye koymuş.

Oyunun galası gecesinde, dergimizin kurucularından ve genel yayın yönetmeni Dr.Erbil

Göktaş ödülü sahibine teslim etti. Bütün dünyayı saran ödüllerimiz, tiyatro sanatına destek verenlere içten teşekkürlerimizi hatıra olarak bakıyor. Tüm ödül alanlara 'iyi ki varsınız' diyoruz.

'Bursa Büyükşehir Belediyesi Şehir Tiyatroları'ndan

'Kafkas Tebeşir Dairesi'

İlk durağımız Bursa Büyükşehir Belediyesi Şehir Tiyatrosu'nun oyunuydu. Bertolt Brecht'in 'Kafkas Te-

beşir Dairesi' oyunuyla sezon perdelerini açtı. Yıl 1954. Brecht, yıllar süren sürgün ve başka ülkelerde sürdürdüğü tiyatro çalışmalarının ardından eski Doğu Almanya'da 'Berlin Ensemble' adıyla kurduğu tiyatrosunun ilk oyunu 'Kafkas Tebeşir Dairesi'ni yapar. Brecht'in sahneye koyduğu oyunla birlikte tiyatro tarihinde bir devrim yaşanır. Binlerce yıl kullanılan dramatik tiyatronun kalıpları yıkılarak 'epik' diye

adlandırılan, açık biçim oyun türü seyirci ile buluşur. Her türlü eleştiriye maruz kalmasına rağmen 20. yüzyılda dünya tiyatrosunu etkilemeyi başarır. 21.yüzyıla geldiğimizde ise

dramatik alt yapıya sahip olan oyunlar duvarları yıkarak açık biçim sahnelenmeye başlar. Dünyanın önde gelen tiyatro yönetmenleri, Shakespeare'in, İbsen'nin hatta Çehov'un oyunları epik hale getirilerek kapalı gişe oynamayı başarır. 'Kafkas Tebeşir Dairesi'in yazarı olan Brecht, bir Çin masalından yola çıkarak 'mülkiyet nedir?' Annelik nedir? İnsana değer vermek, adalet, aşk ve toplum nedir?' gibi kavramların

sorgulanmasını sağlıyor. Oyun, iç şavaş yaşayan Gürcistan'da geçer. Çocuk, doğurup onu terk eden annenin midir, yoksa terk edildiği yerde bulup her türlü zorluğa

karşın büyütmeye çalışanın mı?

Birçok kere izlediğim oyunun yönetmen koltuğunda bu sefer Levent Aras'ı görmekteyiz. Erzurum Devlet Tiyatrosu'nda oyuncu olarak görev yapan Levent Aras, bu sefer yönetmenlik

koltuğunda. Aras, olay örgüsünü sinematografik unsurlarla ilerletiyor. Epizotlar iç içe girerek bütünün parçası oluyor. Anlatıcının etkisi kırılmaya çalışılmış. Yönetmen, dekoru üç katmana ayırmış. Seyirci koltuklarını da işgal eden bir platform, platformun hemen arkasında bahçe ve orman görevi gören alan ve merdivenlerle çıkılan ve uzakları temsil eden bir balkon. Üç alanda da yaşamın devam ettiğini görüyoruz. Olay örgüsü bu yeni haliyle

süreci yaşamamızı sağlıyor. İzlenirliği güçlendirirken bazı dezavantajlı durumlarla da karşı

karşıya kalındığını söylemek gerekir. Aras, klasik kalıpların dışına çıkarak oyunu güncel

tavırla oynamasını sağlamasını sevdim. Çin masalından yola çıkarak yazılan oyun günümüz dünyasının çıkmazları olan yoksulluk, yoksunluk, cehalet ve adaletsizliği ön plan

yorumu ile çıkartması iyi olmuş. Kalıpları kırarak güncelleşen oyun bu sayede güçleniyor.

Dekor tasarımı Altuğ Dereli'ye ait. Dereli, oyunun yorumlanması açısından işlevsel bir dekor tasarımı gerçekleştirmiş. Üç katman farklı mekânları oluşturduğu için atmosfer oluşumunu da

güçlendiriyor.

Kostüm tasarımı ise Gökçe Şener'e ait. Dönemi yansıtması açısından başarılı bir çalışmaya imza attığını söylemek gerekir.

Aynı etkiyi müzik ve koreografide de görmek isterdim. 'Kafkas bölgesinin sanatsal zenginliği olan müzik ve dan-

sı daha belirgin halde olması gerekmez mi?' sorusunu kendime sordum. Tiyatro oyunlarında klişe koreografiler yapan koreografiara sormak isterim. Dans, oyunun

ruhunu seyirciye aktaran ve duygu oluşumunu gerçekleştiren süreçtir. O zaman bu süreç

oyuna hizmet etmesi gerekir. Müziğe Gürkan Çakıcı, koreografiye ise Mert Aksu imzasını atmış.

Oyunculuklara gelince;

son dönemde Bursa Büyükşehir Belediyesi Şehir Tiyatrosu'nda yeni nesil oyuncular

seyretmekteyiz. Dünyanın her yerinde oynanan oyunları tercih etmeleri yeni nesil oyuncuların vizyonunu gösteriyor. Bir yorum da bizden izleyin demelerini seviyorum. 'Kafkas Tebeşir Dairesi', takım oyunculuğu gerektiren bir metin. Oyuncular birkaç farklı rolün üstesinden

gelerek oyunun izlenirlik başarısına katkı sağlıyorlar. Bu açıdan baktığımda, takım

oyunculuğunu sevdim. Dengeli ve oyunun ruhunu yansıtmaları, oyunda rollerin tip olmalarına karşın, doğaçlama ile karakteristik özelliklerini göstermelerinin, oyunculuk başarısı olduğunu söylemem gerekir. Her yeni oyunlarını merakla beklediğimi de buradan yazmak

istiyorum. İyi seyirler.

'Othello' ve Bursa Devlet Tiyatrosu

William Shakespeare'in her oyunu, yüzlerce yıl önce yazılmasına karşın hâlâ güncelliğini

koruyor. İnsanın değişmeyen doğası gereği, yaşadıkları da değişmiyor. Zamanın, mekânın ya da yaşamın sunduğu imkânların değişmesi, sizce insanın doğasının değişimini sağlıyor mu? Sağlayacağına inanıyorduk; ancak sağlamadığını 21.yüzyılın ilk çeyreğinde yaşananlarla gördük. Yaşam şartları geliştikçe, daha aç gözlü ve kibirli olan tek canlı insan. Beşerden insanlığa geçiş kolay olmuyor. Her şeyi ile eşit olduğuna inandığımız kadın ve erkek arasındaki adaletsiz çizgisinin kaybolacağına daha derinleşmesi acaba kimin utancı? Yüzyıllar

önce bunları dile getiren yazar Shakespeare. Oyunları, insanın kendinden başlayarak, aile, yakın çevre, ülke ve dünyayı nasıl yok ettiğini anlatması açısından yüzleşme olduğunu

düşünenlerdenim. Bu yüzleşmede bir terazi gerekir. Terazinin bir yanında evrensel değeler diğer yanında ise insan olarak bizzat yaptıklarımız. Sizce hangisi ağır basıyor? Yazarımıza

göre evrensel yaşanası değerler yok olmasa da eriyor.

Kahraman, cesur, başarılı ancak Mağrip (Kuzeybatı Afrika bölgesi) kökenli olan Othello başarılı bir komutandır. Kazandığı zaferler sevilen ve sayılan Berberî kökenli komutan şehrin ileri

gelen asil ailelerinden olan Desdemona'ya aşık olur. Desdomona da Othello'yu sevmektedir.

Bu derin sevgiyi hazmedemeyen Ottello'nun akıl hocası olan İago'nun kıskançlığı,

acımasızlığı, nefreti ve yaptığı kötülüklerle halkın arasında dedikoduların çıkmasına neden olur. Othello ve Desdemona'nın mutlulukları dedikoduların neden olduğu kıskançlıklar

sayesinde bir trajediye döner. Kötülüğün tuzağında adalet terazisi bozulan dünya gerçeklerini yaşamaya mahkûm olurlar. Irkçılık, aşk, kıskançlık ve ihanet konularını işlemesi açısından günümüzde de ilgi gören oyunlar arasındadır.

Bursa Devlet Tiyatrosu 2022-2023 sezonunda Prof. Dr.Özdemir Nutku'nun Türkçeye

çevirdiği, Romanyalı yönetmen Vlad Trifaş'ın yönettiği, William Shakespaere'in 'Othello'

oyunuyla perdelerini açtı. Vlad Trifaş yeni nesil yönetmenlerden. Ben ilk defa oyununu izleme fırsatı buldum. Gördüğüm kadarıyla Vlad Trifaş'ın oyunlarını ilgiyle izlemek isteyeceğiz. İsmini özellikle Avrupa'nın

birçok ülkesinde oyun yönetirken duyabiliriz. Şahsen ben duymak isterim. Yönetmen, oyunu sahnelemeden önce tüm yönleriyle ciddi bir dramaturgi çalışması yapmış. Oyunun güncelliğini güçlendirecek, bazı sahneler eklemiş. Eklenen sahnelerin günümüzün sorunlarına

dair ipuçları vermesini çok sevdim. Sanatsal ve estetik değerleri çok net olarak sahneye koymayı

seçmiş. Sahne üstündeki estetik dekor tasarımı sözlerin anlam kazanmasını sağladığı gibi, oyunun rutin sıkıcılığını da yok ediyor. Devamlı olarak 'şimdi ne olacak' sorusunu sorduğumuz için dikkatle izlenen bir oyun olmuş. Sanatsal estetik aynı zamanda oyuncunun, kendini göstermesi, obje

ve metin arasındaki ilişkiyi güçlendirirken, oyuncuya doğaçlama imkânı sağlıyor. Olay örgüsü net ve devamlı anlam yüklenen tavırlarla güçlendirilmiş. Metaforlar oyuna katkı sağlıyor. Oyunu seyredenler kendini sorguluyor. Yönetmen aynı zamanda oyunun müziklerini de bizzat

bestelemiş. Nitelikli ve güzel olduğunu söylemek isterim. Dekor tasarımını Murat Gülmez yapmış. Kovalardan oluşan teraziler, oyunun en güçlü yanları. Dekor her yönüyle oyuna hizmet ediyor. Oyuncular dekoru çok rahat kullanarak atmosfer oluşturuyor. Fatma Sarıkurt

kostümlerin tasarımını üstlenmiş. Geçmişi ve günümüzü anlatan, geçmişle günümüz arasında köprü kurmayı hedefleyen, renklerle kurduğu anlam dünyasında oyunun trajik yanını besleyen

kostümler olduğunu söylemek isterim. Oyunun diğer güçlü yanı ise ışık tasarımı olmuş. Karanlık bir oyunun içinde ışık bizim için ne anlatıyor? Sinan Mahçup bu soruyla karşımıza çıkmış tasarımda.

Oyuculuklara gelince;

Othello rolünde Emre Nurettin Örük'ü izliyoruz. Bedensel olarak Othello rolüne çok uygun

olduğunu söylemek isterim. Emre Nurettin aynı zamanda metin, obje ve duygusal geçişler açısından da net bir oyunculuk sergiliyor. Gerçekten bazı roller, oyuncunun doğal yapısına uygun olarak

yazılmış gibidir. Emre için Othello rolünün çok isabetli olduğunu söylemek isterim. Rabia

Tutal, 'Desdemona' rolünde. Özellikle duygusal geçişlerde oluşturduğu atmosferin oyunun dönüşümünü sağlamasını sevdim. İago rolünü Salih Cem Şener üstelenmiş. Rolünü anlatıcı ve oyun kurucu gibi kullandı. Bunları cidden nefret eden, intikam için her türlü kötülüğü yapmayı başaran edayla oyunun enerjisini gergin ve diri tutuyor. 'İşte gerçek kötülük!' dedirtiyor. Casio rolüyle Ali Bircan Teke'yi izledik. Rolünün üstesinden gelen, dramatik yapıya katkı sunan oyunluğunu sevdim. Takım oyunculuğu açısından da çok nitelikli olduğunu belirtmek isterim. Soytarı, farklı açılardan bir izleme deneyimi sağlıyor. Buna güncel

dönüşüm diyorlar. Yani tartışılan konu güncele taşınırken, yeni sahneler ve yeni roller eklemeye hakkımız var diyen çevirmen ve yönetmenlerle karşılaşmaya başladık. Vlad Trifaş da bunlardan biri.

Bursa Devlet Tiyatrosu Müdür Arzu Tan Bayraktutan'ı kutlarım. Dünyanın birçok

festivalinde ayakta alkışlanacak bir oyuna imkân tanıdığı için. 70 yılı aşmış çok değerli kurum olan Devlet Tiyatrosu'nun böyle niteliği güçlü oyunlara her zaman ihtiyacı var.

İyi seyirler.

ERAY YASİN IŞIK İLE...

MUSTAFA İRİ

Tiyatroda Eray Yasin Işık adını yıllardır görüyoruz. İşin hem mutfak, hem de sahne kısmında. Ama öncelikle bir oyun yazarı olarak. Kendi cümleleriyle kimdir Eray Yasin Işık? Bu şahane yolculuk ne zaman başladı?

Eray, 1986 yılında Çankırı'da, memur bir baba ve ev hanımı bir annenin iki çocuğundan küçüğü olarak dünyaya gelmiştir. Eğitim hayatının bir kısmını yatılı okullarda, aileden uzak kalabalıklarla iç içe tamamlamıştır. Bu süreçte içinde biriktirdiklerini kağıda dökerek hem kendini rahatlatmış, hem de ileride seçeceği mesleğinin tohumlarını atmıştır.

Peki ya zorluklar? Onlar olmadan olmaz. Özellikle başlarda.. Şanslı mıydınız, yoksa işi şansa bırakmayanlardan mı?

Şanslıydım küçük yaşlarda etrafımdakiler yazdıklarıma değer veriyor bana umut oluyorlardı. Şanssızdım küçük bir şehirde büyümüş, imkansızlıklar içinde kendime imkanlar yaratmaya çalışıyordum. Bu fırsatlar da üniversite eğitimi için İstanbul'a gelmemle açıldı. Çok sevdiğim tiyatro sahnelerine hem daha yakın, hem de artık içinde olma ihtimalim vardı. Bulduğum şansları iyi değerlendirip elimden gelenin en iyisini yapmaya çalıştım. Şansım tanıdığım insanlar oldu diyebilirim. Beni tanıdıklarına memnun olmaları için ben de epey çalıştım tabi ki.

Geçen sezon 'Baş Belası'na Yeni Tiyatro Dergisi Emek ve Başarı Ödülleri'nden bir oyunculuk ödülü gitti. O ne harika bir komediydi öyle.. Bu tip komedilere yatkın bir kaleminiz var. Hemen sarıp sarmalıyor. Bir oyun yazarı olarak neleri öne çıkarmak, merkeze neleri koymak istediğinizi bilmek isterim...

Baş belası benim yıllar önce yazdığım, Jest Tiyatro ile yeniden sahnelenen bir oyun. Yaklaşık 15 sene önce yazdığım bir komedinin hala güncelliğini koruyor olması beni sevindiriyor. Aslında yazar olarak artık tercih etmediğim fars türünde bir metin diyebiliriz. Kadın erkek ilişkileri üzerine hem gülüp, hem de kendimizi sorgulayacağımız yerli komedi.
Oyunun merkezine bitmek üzere olan bir evliliği koymak istedim. Eğlenceli durumlar, aykırı karakterler tasarlayarak güldürmeyi ve finalde sallanan bu ilişkiyi kurtararak herkesi eve mutlu göndermeyi tasarladım.

'Baş Belası' ne zaman yazıldı? Daha önce başka oyuncularla da oynanmış mıydı?

Ben ne kadar yazar olarak artık bu tür metinlerden uzaklaşsam da seyirci oyunu çok sevdi. 3 farklı tiyatroda yaklaşık 300 temsil oynadı. 2009 yılında Tuncay Özinel Tiyatrosunda; Çiğdem Tunç, Tuncay Özinel, Arda Esen ve Ayla Aslancan tarafından ilk kez sahnelendi…Daha sonra Tiyatro Esen prodüksiyonu ile; Sedat Bilenler, Çiğdem Batur ve Arda Esen ile tekrar perde açtı. Şimdi de Jest Tiyatro yapımcılığında Sergen Deve, Melis İşiten ve ödüllü oyuncumuz Ceyhun Fersoy ile oynamaya devam ediyor.

"İyi Kötü Çirkin' de en az 'Baş Belası' kadar keyifli ve iyi kotarılmış bir metin. Güçlü etki bırakıyor ve çok seviliyor o da. O'nun yaratım hikâyesini de dinleyelim mi?

İyi Kötü Çirkin kalem olarak biraz daha olgunlaştığım, Geleneksel Türk Tiyatrosu tadında ve siyasi hicvin mizahi bir yolla yapıldığı bir metin. Oyuncu olarak içinde olmak isteyeceğiniz iki perdede 10 farklı karakter oynadığımız, temposu hiç düşmeden finale gelen bir yapım oldu. 4 sezondur Türkiye'de oynamadığımız sayılı il kaldı. Amacımız zaten buydu. Her yere gidelim azami şartlarda her sahnede oynayalım istedik. Sadece yurt içinde kalmadık tabi. Bir kere yola çıkmışken Danimarka-Fransa-Almanya ve İsveç'te bir şok şehirde seyirci ile buluştuk.

Tiyatroya kazandırdığınız başka oyunlar da olduğunu biliyoruz. Onlardan da söz edelim mi? İçlerinden içinize sinmeyen ya da bir proje olarak sizi sıkıntıya sokan işler oldu mu?

İçime sinmeyen hiç bir işim olmadı. Hepsinin arkasında durur eleştirileri cevaplarım. Ama oyun yazarlığı bir yerden sonra yönetmene ve oyuncuya teslim olmaktır. Onların yorumu oyunu bambaşka bir hale getirebilir. Çok şanslıyım ki çalıştığım tiyatrolar ve yönetmenler çok özverili davrandılar. Metine ve oyuna çok emek verdiler. Onların katkılarını da unutmamak gerek. Hepsine teşekkür ederim.

Komedi yazmanın zor olduğunu herkes bilir. Bunu başarmak sadece yetenek işi mi sizce? Nasıl çalışıyorsunuz?

Komedi zor çünkü bir matematiği var. Şaka zamanlaması, komik durumlar üretmek kolay değil. Üstelik bunu yaptıktan sonra, sahneden dişe dokunur bir önerme çıkarmanız da gerekiyor. Nasıl çalışıyorum derseniz çok çalışıyorum derim. Yazdıklarımdan çok vazgeçtiklerim oluyor. 50 sayfalık bir oyun 150 sayfa yazılıp, sadeleşiyor.

Bu sezonda hangi oyunlar var? Yeni şeyler de izleyebilecek miyiz?

Bu sezon da "İYİ KÖTÜ ÇİRKİN" "BAŞ BELASI" ve "CAHİDE SONKU " oynamaya devam edecek. Ayrıca Çiğdem Tunç Tiyatrosu "ASTROTÜRKLER GELİYOR" ile yeni sezonda sahnelerde olacak. Bunların yanında prova sürecinde olan Tiyatro Mask yapımı "9 AY 10 GÜN" adlı iki perdelik bir komedi hazırlanıyor. Son olarak bir süpriz ile geliyoruz. Bu sefer komedi olmayan seyirciyi sarsacak, Hakan Karsak, Hakan Bulut ve benim de sahnede olacağım " İFŞAAT" adlı oyunumuzun provaları devam ediyor.

Size ışık ve ilham veren tiyatro büyükleri vardır elbet. Hepimizin hatırasında saygıyla yer eden. Onları da hatırlayalım mı?

Tuncay Özinel tiyatrosunda profesyonel oldum. İlk oyunum Tuncay Hocanın tiyatrosunda oynadı. Çok değerli ustalarla sahnede oynadım.. Ercan Yazgan, Ayşen Gruda, Ayla Aslancan ile aynı havayı teneffüs ettik. Halit Akçatepe'nin tedrisatından bir süre geçtim. Sonra Seksenler maceramız başladı ve Ayberk Atilla, Kemal Kuruçay Atilla Ercan ve Beşinci Kavuklu Rasim Öztekin ile tanıştım.. Yıllarca aynı kulisi paylaştık, senaryo tartıştık, oyunlar üzerine sohbetlerimiz oldu. Hayatıma dokundukları için onları saygı ve özlem ile anıyor, bir kez daha teşekkür ediyorum.

Beğendiğiniz yerli yazar ve oyuncular kimler?

Haldun Taner ve Ferhan Şensoy hayranıyım. Bütün oyunlarını defalarca okumuş, izlemiş ve onlardan epeyce etkilenmişimdir. Yılmaz Erdoğan'ın kalemini beğenmemek mümkün değil. Ne büyük şans ki ondan ders alma fırsatım oldu. Bu dersler de beni bambaşka düşünmeye itti. Saydığım isimler ustalarım ve yol haritalarım diyebilirim. Ayrıca doksanlar çocuğu olduğum için Levent Kırca'nın cesareti ve mizahı ister istemez beni etkilemiştir.
Yeni dönem yazarlardan Berkun Oya, Sami Berat Marçalı, Kemal Hamamcıoğlu, Uğur Saatçi izlemekten keyif aldığım yazarlar.

Genç kuşağın çalışkan ve yaratıcı bir örneği olarak sizin yolunuzdan giden, kendini tiyatroya adayan diğer genç arkadaşlara ne tavsiye edersin?

Üretmekten vazgeçmemek gerek. Ürettikçe gelişiyor yazdıkların değerleniyor. Bir işe yeterince ilgi duyulur ve çalışırlarsa hiç bir emek karşılıksız kalmaz.

Son olarak senden bir şikayet mektubu yazman istense Türk Tiyatrosunda hangi yaraya parmak basardın, nelere değinirdin?

Şikayet etmek demeyelim de önerilerde bulunabilirim. Öncelikle Türkiye'nin her şehrinde oyun oynama şansım oldu. Maalesef teknik olarak sahnelerimizde eksiklikler var. Işık ses sistemleri yetersiz. Yetkililerin bu işe bence el atması gerek. Biz binlerce km uzağa dekor kostüm götürürken bir kulis daha bulamamak insanı üzüyor.

DEVLET TİYATROLARI
ULUSLARARASI KADIN OYUN YAZARLARI TİYATRO FESTİVALİ
16 – 23 KASIM 2022, İSTANBUL AKM

Devlet Tiyatroları tarafından düzenlenen **"Uluslararası Kadın Oyun Yazarları Tiyatro Festivali"** seyircisiyle buluşmaya hazırlanıyor.

Festivalin açılışı; 16 Kasım Çarşamba günü saat 20.00'de İstanbul Atatürk Kültür Merkezi'nde Ankara Devlet Tiyatrosu'nun **"PERİFERİ"** adlı oyunuyla gerçekleşecek.

Yurtdışından ve Türkiye'den önemli tiyatro gruplarını ağırlayacak festivalde bu yıl; Yurtdışından 4, Türkiye'den 2 olmak üzere toplam 6 farklı oyun sahnelenecek. Festival, 23 Kasım Çarşamba günü sona erecek.

"Uluslararası Kadın Oyun Yazarları Tiyatro Festivali", dünyanın dört bir yanından sadece kadınların yazdığı tiyatro metinlerinin seçkin sahne performansları ile farklı kültürlerde yaşamış kadın yazarların gözünden yerele ve evrensele ışık tutmayı, çatışma alanları konusunda farkındalık yaratmayı ve kadın bakış açısıyla çözümlerin sunulabileceği bir platform oluşturmayı hedefliyor.

16-23 Kasım "Uluslararası Kadın Oyun Yazarları Tiyatro Festivali" Kapsamında:

Türkiye:

16, 17 Kasım tarihlerinde sahnelenecek olan, Pembe Akgün'ün yazdığı, Betül Feyizoğlu Gökçer'in yönettiği Ankara Devlet Tiyatrosu oyunu **"PERİFERİ"**; "2. Dünya Savaşı sonrası Almanya'da göçebe olarak yaşayan bir çingene obasının hikayesini anlatıyor. Çingeneler üzerinden "öteki" sorununu evrensel bir şekilde ele alan oyun hem bizim ötekilere olan bakışımızı hem de onların dışarıya olan bakışını gözler önüne seriyor.

19 Kasım Cumartesi günü sahnelenecek olan, Karden Kasaplar'ın yazdığı, Laçin Ceylan'ın yönettiği İstanbul

Devlet Tiyatrosu yapımı **"BİR PERİ MASALI RADYUM KIZLARI"**; "I. ve II. Dünya Savaşı arasında, ABD'de orduya radyumlu saatler üreten bir fabrikadaki radyum boyama işçisi kadınların hak arama mücadelesini, gencecik kadınların olağanüstü değişimini ve savaşı konu ediyor.

Brezilya:

18 Kasım Cuma günü sahnelenecek olan Jessica Teixeira'nın kaleme aldığı, Diego Landin'in yönettiği "**A.L.S.O**"; "başkalarıyla ve dünyayla daha sağduyulu bir ilişki kurabilmek, daha özerk olabilmek ve özgürleşebilmek için; öz farkındalık, öz eleştiri, öz saygı, öz analiz ve öz imaj kavramlarını her bireyin kendi bedeniyle olan ilişkisinden yola çıkarak izleyiciye aşılamayı" amaçlıyor.

Fas:

20 Kasım Pazar günü izlenebilecek olan Rim Mejdi'nin yazıp-yönettiği "**SONSUZLUK**"; "Gelecekten umudu olmayanların, evlerini terk etme arzusunu" ele alıyor.

Almanya:

Matin Soofipour Omam yazdığı, Anke Retzlaff'ın yönettiği "**RÜYA MAKİNESİ**" 21 Kasım Pazartesi günü seyredilebilecek. Gösteri; rüyalar dünyasını anlaşılır kılmak için tiyatro, performans ve müziği çok benzersiz ve özgün bir şekilde birleştiriyor.

İtalya:

Koreja Tiyatrosu'nun oyunu "**KADIN KAHRAMANLAR**" 22, 23 Kasım tarihlerinde sanatseverlerle buluşacak. Elena Bucci ve Marco Sgrosso'nun yazıp-yönettiği oyun; "Eski şarkıların anavatan ile kurulan bağı yeniden canlandırdığı ve sonra tüm dünyaya bir bakış atan müzikal bir drama…"

Bunun yanı sıra temsilleri verilecek oyunların yazarlarıyla da buluşma imkânı sağlayacak olan festival içerisinde, kadın yazarların söyleşileri temsillerin ertesi gününde İstanbul Atatürk Kültür Merkezi fuayesinde saat 16.00'da yer alacak.

Toplamda 6 temsilin verileceği festival programıyla ilgili detaylı bilgiye **www.devtiyatro.gov.tr** adresinden ulaşılabiliyor.

ŞEHİR TİYATROLARI'NDAN YILIN MÜZİKALİ "FOSFORLU CEVRİYE"

YENİ OYUN

İstanbul Büyükşehir Belediyesi (İBB) Şehir Tiyatroları **Suat Derviş**'in yazdığı, **Gülriz Sururi**'nin uyarladığı, **Yelda Baskın**'ın yönettiği **Fosforlu Cevriye** adlı müzikali seyirciyle buluşturuyor. 2022-2023 sezonunun yeni müzikali **Fosforlu Cevriye**, 2 Kasım 2022 Çarşamba günü 20.30'da Harbiye Muhsin Ertuğrul Sahnesi'nde prömiyerini yapıyor.

İstanbul Sokaklarının Ta Kendisi **"Fosforlu Cevriye"**

Anne babasını tanımadığı için gökteki yıldızlardan doğduğuna inanan, denizin kucağında bir sokak çocuğu olarak büyüyen, Galata mevkiinde karnını doyurabilmek için "icra-i sanat" eyleyen Cevriye, sıradan bir sokak kızı değil aslında İstanbul sokaklarının ta kendisidir. Hastalık ve soğuktan ölüme yaklaştığı o gece, karşısına çıkan esrarengiz bir Adam sayesinde hayata ve kara sevdaya tutunur. Cevriye'nin daha önce tanıdığı erkeklere hiç benzemeyen ve ona "siz" diye hitap eden bu Adam aslında gizli yaşayan bir idam mahkûmudur. Cevriye onu tanıdığı günden sonra artık bambaşka bir "insan" olmuştur. Hapis, sürgün, aradan geçen zaman ve türlü belalara rağmen bu aşktan vazgeçmeyen Cevriye, sevdiği için her şeyi göze alacaktır.

Oyunda 1930-40'lı yılların İstanbul'u zengin tasvirleriyle sunuluyor. Mahallelerin arka sokaklarında, hapishanelerinde, batakhanelerinde hayata tutunmaya çalışan kadınların, annelerin, çocukların ve afili delikanlıların otoriteyle olan ilişkisi çarpıcı öykülerle aktarılıyor.

Oyunun Yönetmeni Yelda Baskın, Cevriye'yi Anlatıyor

"Cevriye'nin sevdası bir var oluş meselesidir. Seçtiği erkekten de bağımsız kendi iradesidir. Sokakta var olmanın sertliğine rağmen, hiç kimsenin tahakkümü altına girmeyen Cevriye en dar zamanlarda bile başımızı kaldırıp bize yıldızları izletir. Başka dünyalara, olasılıklara,

hayallere doğru...”

Suat Derviş ve Gülriz Sururi’nin Büyük Hayali Gerçekleşiyor

Suat Derviş, 60’lı yılların başında Türkiye’ye döndüğünde siyasi-mesleki ve maddi anlamda zorlu bir dönemden geçiyordu. “Fosforlu Cevriye” romanını yayınevlerine teklif ediyor fakat ne yazık her seferinde reddediliyordu. Suat Hanım’ın büyük arzusu, bu eserin yayınlanmasından öte, bir “müzikal” olarak oyunlaştırıldığını görmekti… Bunun için ilk görüştüğü kişi genç aktris Gülriz Sururi idi… Gülriz Hanım’ın da arzusu oyunu Şehir Tiyatroları’nda sahnelemekti…

Dramaturgisini Gökhan Aktemur’un, müzik ve bestesini Oğuzhan Balcı’nın, dekor tasarımını Barış Dinçel’in, kostüm tasarımını Tomris Kuzu’nun, ışık tasarımını Kemal Yiğitcan’ın, efekt tasarımını Yunus Nalcı’nın, koreografisini Maral Ceranoğlu’nun yaptığı, fotoğraflarını Ahmet Çelikbaş’ın çektiği oyunda **Ayşe Günyüz Demirci, Berk Samur, Besim Demirkıran, Binnur Şerbetçioğlu, Ceysu Aygen, Çağatay Palabıyık, Elif Verit, Emre Yılmaz, Hakan Örge, Irmak Örnek, Nur Saçbüker Otan, Samet Silme, Tuğrul Arsever, Yağmur Damcıoğlu Namak, Yunus Erman Çağlar, Zeynep Ceren Gedikali** rol alıyor.

Oyun, 2-5 Kasım, 9-12 Kasım 2022 tarihleri arasında Harbiye Muhsin Ertuğrul Sahnesi’nde, 30 Kasım - 3 Aralık 2022 tarihleri arasında Ümraniye Sahnesi’nde.

İyi seyirler…

Yazan&Yöneten
Şirin Aktemur
Yapım
Gaye Alacacı
Işık Tasarım:Osman Uzgören
Müzik Direktörü:Şenol Talınlı
Lal:Gaye Alacacı
Baba:Şenol Talınlı
Kayınvalide:Şule Köken
Bağlama:Hasan Özçırpan
Nefesli:Baran Aşık
Perküsyon:Ruhican Bozcu

